

Ino Turakki Pablo Sino Romera

Ino Mapeafu Sitawa Turak

Iyawa turak, neturakki Pablo sino manguruwira sey Roma. Kunnino korwanira a madal sino sapiti Dios si netura'nga si unangnga talluwa dakkag sin nagananana sey probinsiya a Acaya (Inangwa 20:2-3), tantaro sey Corinto, mangiyafu sino ambu'na A.D. 55 onnu 56.

Ino tata a gafuna a netura'nga yaw, takesi ipakaammuna sino Romereno planona a mabbisita sikwara (1:8-15; 15:22-33). Nepalawangnga kappay sikwareno nalawara damag mapeafu sino planowi Dios a mangisalak si tolay gafu sino angngurudda ki Jesu Kristo. Ino kaamamunganenaya planowi Dios, ana sino 1:17: “Se inaya nalawara damag, ipakaammuneno planowi Dios a mibilang sino tolayira si naggaddang sikwana. Awana korwana kebi-langanda si naggaddang sikwana, nu bakkampelang gafu sino angngurudda.”

Mangiyafu sinaya bersikulu, iyafuwi Pablo a mangipakaammu sino anggama sapitan inaya kinagaddang. Ino palunguwa ipakaammuna, minalliwat ammina tolay, massiki Judyu onnu bakkannira a Judyu, e antuweno gakkuruwingke a kastigunira i Dios, nu ammera mabboboli. Ipalawangnga kappay si awana tolaya mapagaddang gafu sino panuntulanna sino lintiyi Dios, se awana makatuntul. Ibilangi Dios si naggaddangngino massiki inya a tolay gafu pelang sino angngurungnga ki Jesu Kristo.

Sino kapitulu 5 kiyad si 8, itulduwi Pablwenno kekunnanneno bawuwa biyaya appannino mangurug gafu sino

nesapatanna ki Kristo. Ino mangurug, nalawarino kebulunna ki Dios e ana kappayino Espirituwi Dios sikwana a mangipawaya sikwana sino pannakadamenno kinarakka'na. Sinayira a kapitulu, itulduna kappayino fustuwa keusaranino lintiyi Dios, ino makkontarera sino nakamma tolay, andino pannakadamenno Espirituwi Dios a manuffun sino mangurug.

Sino kapitulu 9 kiyad si 11, itulduwi Pabloweno planowi Dios para sino Judyuwera andino bakkannira a Judyu. Sapitanna si ino nammayanino kaodduwanna Judyu a mangurug ki Jesu Kristo, meyakkurubbelang sino planowi Dios takesi mesapakkappayino bakkannira a Judyu sino alla'nga gafu sino inangwa i Kristo. Udde sapitanna kappay si ammena mabbalanayuna mammayino Judyuwera ki Kristo, nu ammera lud mangurug sikwana so maddaguna aw.

Sino uddiyera a kapitulu, aneno tunnera mapeafu sino biyangnga mangurug, kumarallino akwanda nadda makkaaanggam anna mappalawad sino abbafarulunda. Ana kappayino tunna mapeafu sino baligasonino manguruwira a mappeturay sino gubiyernu andino akwanda nad nu ammena nakkakarunneno dandamanda sino nalawara akwanda.

Ino Bagga'na Yaw

Ino gafuneno turak andino napatiya sapitanna 1:1-17

Ino gafuna a maawag si mesalakanino tolayira 1:18-3:20

Ino planowi Dios takesi mesalakanino tolayira 3:21-4:25

Ino bawuwa biyayino tolayira a nesapat ki Kristo 5:1-8:39

Ino planowi Dios mapeafu sino Judyuwera 9:1-11:36

Ino biyayino manguruwira 12:1-15:13

Ino ambu'nenno turak 15:14-16:27

Ino Gafuneno Turak

¹ Ikkanaki Pablo a nanurak sitaw. Tataka aripanni Kristo Jesus. Pinilinaki Dios a tata apostolna anna dinotukannaka umang mangibanyag sino nalawara damaga naggabwat sikwana. ² Iyawa nalawara damag, ino nekarina si'ina nepetura'nga sino gumalabbunera. ³ Ino sapitanna yawa nalawara damag, e ino Abbingnga a i Jesu Kristo a Afutam. Mapeafu sino katolena, neyanak sito lubagga gaka i Ari David. ⁴ E mapeafu kappay sino akkadiosna, nepaiteno Espirituwi Dios si antuweno mannakadama a Abbingi Dios gafu sino nangngangoliyanna sino natayanna. ⁵ Gafu sikwana, inalla'daki Dios e nepabbalirak si apostolna takesi umangngak mangibanyag mapeafu ki Kristo sino bakkannira a Judyu si palulubbun takesi manguruwira e dayawanda. ⁶ Massiki ikkayu kappay sitan Roma, nesapakkayu sino inayanira i Dios a mabbali si tolayi Jesu Kristo.

⁷ Antuyawino turakku sikwayu ammin sitan Roma a iiddukani Dios anna inayanna a mabbali si tolena. Al-lakkandakayu naddi Dios a Amatam anni Afu Jesu Kristo e passiyannakkanda naddino nakandaw.

Ino Nakkabbatani Pablo A Umang Maddoraw Sikwara Sey Roma

⁸ Ino palunguwa anggangku sapitan, mappasalamatak ki Dios gafu sikwayu ammin, se naddinnamino angnguruddaw si palulubbun. E gafu ki Jesu Kristo, dingngaganni Diosino pasalamakku. ⁹ Ino Dios a passerbiyangku sino ammina damaka mangibanyag sino nalawara damag mapeafu sino Abbingnga, antuweno mamakurug sito sapitangkuwa ammetakayu lallan ¹⁰ kadda makkararak. E iyaraaranku sikwana si madorawantakayu nad, nu

antuweno urena, se nabayinna anggangkuwa umang sitan. ¹¹ Se anggantakayungke itan takesi itulduk sikwayuweno nepakaammuweno Espirituwi Dios sikwaka mappatuyag sino anngguruddaw. ¹² Ino anggangku sapitan, makkaduffunetama mappatuyag sino annggurudam. Maduffunangkayu sino anngguruggu e massiki ikkanak, maduffunanappay nu itangkuweno anngguruddaw.

¹³ Kakkolakku, anggangku si maaammuwandawa kanayungkuwa dandammanna umang sitan, udde odduweno katalantanangku. Anggangkuwa umang manuldu sitan, takesi mangurubbayino korwanira sitan gafu sino itulduk a kakunnenno bakkannira a Judyu a nangurug si korwana lulubbun. ¹⁴ Se piniliraki Dios a manuldu sinaya nalawara damag e sombatangku nu ammek akwan. Antuweno tulduwangku naddino ammina tolay si palulubbun, massiki sanneno katolera, nu diyadalira onnu awan. ¹⁵ Antu gafuna, anggangkungke a manuldu kappay sino nalawara damag sikwayu sitan Roma.

Ino Pannakadamenno Nalawara Damag

¹⁶ Ammek maatalla mangibanyag sino nalawara damag, se antuweno mituldu sino pannakadama i Dios a misalak si massiki sanna a mangurug sinay. Ino Judyuwereno palunguwa nipakaammuwanna sino kesalakan, kasena kappay sino bakkannira a Judyu. ¹⁷ Se inaya nalawara damag, ipakaammuneno planowi Dios a mibilang sino tolayira si naggaddang sikwana. Awana korwana kebi-langanda si naggaddang sikwana, nu bakkampelang gafu sino annggurudda. Se kunna kappayino sapitannino nepeturakki Dios si'ina kunna si,

“Ino tolaya ibilangi Dios si naggaddang gafu sino angngurungnga, mabiyag si makkikiyad.”*

Ino Kinarakkattino Tolayira

¹⁸ I Dios sey langit, ipakaammuna si kastigunna ammina tolaya ammena mangurug sikwana anna mangwa si narakkat. Gafu sino kinarakka'da, tipaddandeno pangamuwanda sino kakuruwan mappeafu sikwana. Kastigunirana i Dios, ¹⁹ se naladda nadda maammuwandeno damana tolaya maammuwan mappeafu sikwana, nu ammera tipaddan, se nepakaammunangke sikwara. ²⁰ Se makkikiyad sin namaratuwanna sito lubag, maammuwanino akkadiosna annino pannakadamana a awana pakkiyaranna, massiki ammera maita, se maitara sino pinaratuna. Antu gafuna, awaningke parrasonda sino ammera panguruwan sikwana. ²¹ Massiki ammura si ana i Dios a meannunga madayaw, ammera kepay dinayaw anna nappasalamat sikwana. E gafu sino kunneno, nabbali si awana ketupakkanino annandanda, e kunnangke nallammukino nakanda ta awaningke maammuwanda mappeafu ki Dios. ²² Kunda si nalaingira, gampade pangababulannira. ²³ Se ammera dayawanni Dios a aggabiyag si makkikiyad, nu ammera lud dayawanino sinan diosdera a inangwara a kunnangke tolaya matay andino makkayafira, ino mallakarira, onnu ino makkarekayira.

²⁴ Antu gafuna, nepurayira i Dios takesi akwanda pelangino massiki sanna a narakkatta panggammanino nakanda, e ka'atatallingkeno akwanda sino kadda tata sikwara. ²⁵ Ino gafunenay, se sinalekkurandeno kakuruwana

* 1:17 1:17 Ino tata kappaya anggamma sapitanna yaw: Ino naggaddangnga tolai, mabiyag si makkikiyad gafu sino angngurungnga (Habakuk 2:4). Itannu kappay sino Gal. 3:11.

inammura mappeafu ki Dios takesi kuruwanda pelangino siri. Se iyatalda anna dayawandeno pinaratuwera i Dios a bakkanni Dios a namaratu. Antu naddino madandayaw si makkikiyad. Gakkuruwingke yaw.

²⁶ Gafu se kunnenoyino akwanda, nepurayira i Dios a mangwa sino ka'atatalla panggamanda. Massiki ino bafabbayira, inibbattandeno fustuwa gagangaya anngatawa takesi ino kasibbafabbereno duruwanda a bakkanna lalaki. ²⁷ Mampesino lallakiyera, inibbattanda kappayino fustuwa gagangaya anngatawa, e kabbatandangke a duruwannino kasillalakira. Ka'atatallingke ino akwanda, e antu gafuna, gi'nandeno kastiguwa meannung sino narakkatta aggangwara.

²⁸ Gafu se ammera anggama pilingalinga i Dios, nepurenera takesi ino pelang narakkattino aggadandamanda, e antuweno gafuna a narakkattingkeno aggangwara. ²⁹ Ana ammin sikwareno gannunna kinarakkat anda liwat. Minga'runira, mimallira, mamapatayira, makipakwera, mamalabaliyera, anna manggammira a mangwa si narakkat sino kasittolera. Mallu'lutira, ³⁰ anna mamaraparallira. Kalussora i Dios anna natansitira si ammina tolay. Massangkatolayira anna massangeletira. Nalaingira a maddandam si narakkat. Ammera mangurug sino mapparana'dera. ³¹ Awana atalda ki Dios. Awaningke matalak sikwara. Awana aggangganda anna aggikalla'da sino kasittolera. ³² Massiki ammureno lintiyi Dios a sapitanna si meannunga makastigu si makkikiyarino tolaya mangwa si kunnenoy, aggeakakwanda kepay, e bakkampelang inoy, nu ammera kappelud maanggam nu wara korwana mangwa.

2

Ino Naggaddangnga Angngukumi Dios Sino Tolayira

¹ Tantarō nu sapitandaw si makastigu nad inayira a narakkatta tolay. Udde ikkayuwa mabbalaw sino bafulundawira, palanandonad, se nekunnenō akwandaw sino akwanda. Antu gafuna, nu paliwatandawira, paliwatandokappayino baggiyu, antuweno awana isomba'daw ki Dios. ² Ammutam si meannungino pangastiguwi Dios sino tolayira a mangwa si kunnenoya narakkat. ³ Antu gafuna, nu paliwatandawira a mangwa si narakkat, gampade nekunnenō akwandaw sikwara, ammeyu nad dandamman si meli'wakayu sino angngastiguwi Dios. ⁴ Ariddonakuy si ammerakayu kastiguni Dios se naalak anna nannakam e attammanna pelangino liwa'daw. Gampade bakkannino dinandandaw, se ino gafuna a inalla'dakayuwi Dios, takesi wara wayayuwa mabboboli sino inangwayuwa narakkat. ⁵ Udde ikkayu, ammekayu mabboboli se nataggatingkeno uluyu. Antu gafuna, madadaggananino kastiguwa lawumandaw naso awa pangastiguwani Dios sino tolayira a malliwat. Antuneno awa pappaitanna sino naggaddangnga angngukumma, ⁶ se labutannana ammina tolaya meannung sino inangwara. ⁷ Ino tolayira a mattalaginara mangwa si nalawad se angganda si dayawannirana i Dios anna mesapatirana sino kedayawanna anna mabiyayirana sikwana si makkikiyad, iraneno a'danna si biyaya manayun. ⁸ Udde ino tolayira a ino baggira pelangino dandammanda anna ammera anggamma mangurug sino kakuruwan takesi ino pelang narakkattino akwanda, mabungubunguti Dios sikwara e nadammatingkeneno kastiguna sikwara. ⁹ Nappelalo'nenō dyat anna loneno nakamma lawumanino massiki sanna a mangwa si narakkat, ino Judyu onnu ino bakkanna Judyu. ¹⁰ Udde ino massiki sanna a mangwa si nalawad, dayawanna i Dios, isapa'na sino kedayawanna, anna passiyanakannaneno nakamma, mas-

siki Judyu onnu bakkanna Judyu. ¹¹ Se awana padumani Dios sino pangukumanna.

¹² Antu gafuna, amminira a nalliwat, makastiguwera ana si makkikiyad. Ino bakkannira a Judyu, ammera inammuweno lintiya nepeturakki Dios ki Moises, antuweno bakkannenaya lintiyino usaranna a mangukum sikwara, udde makastiguwera kepay gafu sino liwa'da. Ino Judyuwera, ammurenaya lintig, antuweno usaranni Dios inaya lintiya mangukum, e makastiguwera kappena se ammera kinuruwinaya lintig. ¹³ Se ino tolaya ibilangi Dios si naggaddang sikwana, bakkannino nangammu sino lintig, nu ammena lurino mangurug. ¹⁴ Massiki amme inammuweno bakkannira a Judyuweno neturakka lintiyi Moises, tuntulanda kepayino korwana sapitan inaya lintig, se ino nakandeno kunnangke lintiya mifuyut sikwara. ¹⁵ Maita sino aggangwara si ammureno sapitannino lintiyi Dios, se ino nakandangkepayino mituldu sikwara nu narakkattino akwanda onnu nalawad. ¹⁶ Kunna kappenenno makwa sino awa pappaukumani Dios ki Jesu Kristo sino ammina inangwa anna dinandamma tolay, massiki ino ammena naammuwan. Antuweno itulduweno nalawara damaga ibanyaggu.

Ino Judyuwera Andino Lintig

¹⁷ Ikkayuwa kasiJudyuk, passangele'dawino akkaJudyuyu, e talakkandaw si naggaddangkayu ki Dios se ana sikwayuweno lintingnga. Passangele'daw kappayino nangammuwandaw sino gakkuruwa Dios. ¹⁸ Ammuyuweno anggamma si akwandaw, e gafu sino nadalandaw sino lintingnga, ammuyuwa pilinino nalawara akwandaw. ¹⁹ Dandammandaw si ikkayu naddino manuldu sino tolayira a ammera kepay nangammu ki Dios a kunnangke ireno lappatta ifuyu'daw.

Dandammandaw si ikkayuveno sirwata mawwaldag sino anera kepay sino lammuk. ²⁰ Dandammandokappay si ikkayuveno nangammuwa mattun anna manuldu sikwara a kunnangke abbingira kepay se ammera natulduwan e ammera ammuweno nalawad. Antuwenayino dandammandaw se ammuyuweno lintiyi Dios a antuweno kakuruwan anna nalawara tuntulan. ²¹ Tulduwandawino korwanira, udde mayan ammeyu tulduwanino baggiyungkepay? Se itulduyu sikwara si ammetammad mattakaw, gampade mattakokayu kena. ²² Ino kundokappay, ammetammad makibulun, gampade makibulungkayu kappelud. Ka'gandawingkeno sinan diosira, gampade sumallungkayu kepay sino paddayawanda ta mattakokayu sino ana sinay. ²³ Passangele'dawino nangammuwandaw sino lintiyi Dios, gampade iyataldokena i Dios se ammeyu kuruwan inaya lintingnga. ²⁴ Kakunnaneno nepeturakki Dios si'ina kunna si,
 “Massapitino bakkannira a Judyu si narakkat mappeafu ki
 Dios gafu sikwayuwa Judyu.”*

²⁵ Ana serbineno nappakugitantama mangipaita sino kinaJudyutam, nu kuruwantamino lintiyi Dios. Udde nu ammetam kuruwan, awana serbina, e nekunnetam sino bakkannira a Judyu a bakkanna tolayi Dios. ²⁶ Kunna kappayino bakkannira a Judyu a ammera nakugit, nu kuruwandeno lintiyi Dios, ibilangngera si kunnangke Judyu a tolona. ²⁷ Mangipaiteno bakkannira a Judyu si makastigukayuna a Judyu. Se massiki ammera nakugit, kuruwandeno lintiyi Dios, udde ikkayu, mas-siki nakugikkayu anna ana sikwayuweno neturakka lintiyi Dios, ammeyu kepay kuruwan. ²⁸⁻²⁹ Se ino gakkuruwa Judyu a gakkuruwa tolayi Dios, bakkannino to-

* 2:24 2:24 Ezekiel 36:22

laya namarkanino baggina sino akkakugit, nu ammena lurino tolaya nalawarino nakamma. Ino akkakugit, dalusanna pelangino baggina tolay e ammena angkakwanino nakamma. Ino Espirituwi Diosino mangkakwa sino nakamma tolay a bakkannino neturakka lintig. Ino tolaya naangkakweno nakamma, antuweno gakkuruwa tolayi Dios, e massiki amme dayawannino tolayira, dayawanni Dios.

3

Ino Kedumanino Judyu

(Rom. 9:4-5)

¹ Tantaro nu dandammandaw si, “Nu kunnenoy, sanneno nedumantama Judyu sino bakkannira a Judyu? Wara pallawaranneno gagangetama mappakugit?”
² Odduweno nedumantama Judyu. Ino palungu, netalakki Dios sikwatama Judyuweno nepetura'nga a sapi'na.
³ Gakkuruwa aneno korwanira a Judyu a ammera matalak. Udde massiki ammera kinuruwino sapi'na, ammetam dama a sapitan si ammena matalakki Dios e ammena iyakkuruwino nekarina si'in. ⁴ Se massiki masisiri ammina tolay, ammena dama a masisiriyi Dios. Kakunnaneno neturakka sapi'na si'ina kunna si, “Ikka Dios, nu maddamikka, maammuwan si naggaddangngino sapitannu. E nu wara mappaliwat sikwam, ammena dama si maaffukka.”*

⁵ Tantaro nu wara marrarasona massapit si, “Bakkanna naggaddangngino akwani Dios nu kastigundetam, se ino nalliwatantam, aneno pallawaranna sikwana, se antuweno mipaita sino kinagaddangnga.” ⁶ Udde nabbakabakkannino sapitanda a kunnenoy, se nu ammena nad

* 3:4 3:4 Salmo 51:4

naggaddangni Dios, ammena nad dama a mangukum si ammina tolay.

⁷ Udde tantaro nu wara kepaya makitutukkiya massapit si, “Amme'ngad maukuma makastigu gafu sino sirik, se gafu sino pasisiriyangku, maiteno kakuruwanneno sapiti Dios, e antuweno kedayawanna.” ⁸ Ino massapit si kunneno, kunnangke sapitanna si, “Massiki aggeliwaliwate-tam, se nalawarino salinunu'na.” Aneno mamaraparallira sikwaka massapit si antu kanuwenayino itutulduk. Udde bakkanna gakkuruwinay, e ino tolayira a massapit si kunneno, meannungira a makastigu.

Awana Tolay Si Awana Liwa'na

⁹ Sanna mantuveno sapitantam? Nalawaretamungkepaya Judyu ki Dios amma sino bakkannira a Judyu? Udde bakkann. Se sinapikkun sikwayu si ammina tolay, Judyu anna bakkannira a Judyu, minalliwatira ammin. ¹⁰ Se antu kappayino sapitannino neturakka sapiti Dios a kunna si, “Awaningke a tolaya naggaddang ki Dios, massiki tata.

¹¹ Awaningke a makaammu sino panggammami Dios e awana mangamma mangwa sino panggammanna. ¹² Sinalekkuranda ammini Dios, e nabbaliyera si tolaya awana serbina. Awaningke a mangwa si nalawad, massiki tata.† ¹³ Narakkat anna nadakkutino sapitanda a kunnangke nabuyuka nabukkatana tanam. Masisiriyera anna mamalabaliyera sino kasittolera.‡ Makadarallino sapi'da sino kakunnara a tolay a kunnangke gitana ulag.§ ¹⁴ Makagegerira gafu sino bungu'da e malowingke a dingngaggan. ¹⁵ Naladdera pelanga mamiyad anna mamapatay. ¹⁶ Massiki sintawino

† 3:12 3:12 Salmo 14:1-3; 53:1-3 ‡ 3:13 3:13 Salmo 5:9 § 3:13 3:13
Salmo 140:3

umangnganda, kungkulandeno tolayira anna pallowandeno nakanda. ¹⁷ Ammera ammuwa makikanunung sino bafulundera.* ¹⁸ E ammera kappay ammuwa mattalaw ki Dios.”†

¹⁹ Antuwenayino neturakka sapiti Dios, e ammutam si ino sapitanna, bakkampelangino bakkannira a Judyu, nu ammena kappelud ikkanetama Judyu, se ikkanetamino palunguwa nanga'danna. Gafu sino kunnenoy, awaningke a tolaya damana a marrason si ammena nad makastigu, se ammina tolay, nalliwatira ki Dios e ukumanera ammin. ²⁰ Se awaningke tolaya ibilangi Dios si naggaddang gafu sino nanuntulanna sino lintig, se ino pelang keusaranino lintig, ipakaammuna si tolay si aneno liwa'na.

Ino Nibilangani Dios Sino Tolayira Si Naggaddang Sikwana

²¹ Udde sito ingkein, nepakaammuwi Diosino planona a mibilang sino tolayira si naggaddang sikwana. Bakkannino panuntulanda sino lintingngeno kebilanganda si naggaddang, nu ammena lurino planona a antuweno nepetura'nga ki Moises andino korwanira a gumalabunna si'in. ²² Ino pibilangani Dios sino tolayira si naggaddang sikwana, gafu sino angngurudda ki Jesu Kristo. Massiki inyeno mangurug ki Kristo, ibilangira i Dios si naggaddang, se awana padumanna. ²³ Se awana tolay si ammena nalliwat, e aroyuwengkeno kinalawari Dios sino kinalawadda. ²⁴ Udde gafu sino aggikalla'nga a awana pagana, ibilandetam si naggaddang sikwana, gafu sino inangwa i Kristo Jesus a nanubbut sikwatam. ²⁵ Dinundunna i Kristo Jesus a mataya makastigu gafu sino liwattam. E gafu sino natayanna a nebubbuwanino adana, mapakomanino liwattam nu manguruwetam sikwana.

* 3:17 3:17 Isaias 59:7-8 † 3:18 3:18 Salmo 36:1

Inangwa i Dios inay takesi ipaitaneno kinagaddangngeno inangwana si'in. Se si'in, inattammanna pelangino liwatino tolayira gafu sino alla'nga, e ammenera kinastigu. ²⁶ Udde sito ingkein, ipaitana si ammena nakalyawanino liwa'da, nu ammera lud nesapat sino liwata nekaruwi Jesus sino krus. Gafu sino kunnenoy, maita si naggaddangngi Dios e damana a ibilang si naggaddangngino massiki sanna a tolaya mangurug ki Jesus.

²⁷ Kunna mantu, ammetam dama a passangeletino kinagaddantam. Se ino nebilangantam si naggaddang, bakkanna gafu sino nalawara inangwatama nanuntul sino lintig, nu ammena lud gafu sino nanguruwantam ki Kristo. ²⁸ Se kuruwantam si ino nanguruwanino tolayira ki Kristo ino pibilangani Dios sikwara si naggaddang, a bakkanna gafu sino panuntulanda sino lintiyi Moises. ²⁹ Nannud mebilangino tolayira si naggaddang gafu sino panuntulanda sino lintiyi Moises, kunnangke ino nabbelang Judyuwereno makwan Dios. Udde bakkanna kunnenoy, se i Dios, Dios ammina tolay. ³⁰ Se tata ke i Dios, e massiki ino Judyuwera andino bakkannira a Judyu, awana korwan si pibilanganna sikwara si naggaddang, nu bakkampelangino angngurudda ki Kristo. ³¹ Inaya sinapikku mappeafu sino angngurug, anggama kad sapitan si ammayantamun inaya lintig? Awan, se gafu sino angnguruddam ki Kristo, damatama lawarannino annuntultam sino lintig.

4

Ino Nebilangani Abraham Si Naggaddang Ki Dios (Gal. 3:6-9)

¹ Dandammantammaddi Abraham a gagginafutama Judyu. Sanneno gafuna a nebilang si naggaddang?

²Nannud ino nalawara inangwaneno nibilangani Dios sikwana si naggaddang, wara nad passangele'na. Udde ino kakuruwana, ammena dama a isangeletino inangwana, se bakkan inayino nibilangani Dios sikwana si naggaddang, ³nu ammena lud kunnino neturakka sapiti Dios si, “Kinuruwi Abrahamino sinapiti Dios sikwana, e antuveno nibilangani Dios sikwana si naggaddangnga tolay.”*

⁴Ino tolaya mattarabafu, matandanan, e nu appaneno tandanna, ammetam nganan si rigalu, nu ammena lud talya'nenno ayangnga. ⁵Udde bakkanna tandanino pibilangani Dios sikwatam si naggaddang, nu ammena lud alla'nga pelang. Ino gafuna a ibilandetam si naggaddang, bakkanna gafu se inangwatamino nepakwana, nu ammena lud gafu sino nanguruwantam sikwana a damana a mappakoma sino malliwatira. ⁶Antuwenayino anggammi David a sapitan si'in sin netulduneno langga'nga tolaya nebilangi Dios si naggaddang, a bakkanna gafu sino nalawara inangwana, nu ammena lud gafu sino angngurungnga. ⁷Ino neturakki David, kunna si,

“Maanggammingkeno tolaya pinakomani Diosino liwa'na e ammenan dandammannino narakkatta inangwana. ⁸Maanggammingkeno tolaya ibilangi Dios si awaninna liwa'na.”†

⁹Inaya langgaka sapitanni David, ino kabbelang Judyuwera a nakugitino mallawum? Bakkan, se mesapakkappayino bakkannira a Judyu, massiki ammera nakugit. Se kakunnaneno sinapikkun, ino nibilangani Dios ki Abraham si naggaddangnga tolay, gafu pelang sino nanguruwana. ¹⁰Nakugitingkaddi Abraham liyeya nebilangi Dios si naggaddang? Awan, se sin

* 4:3 4:3 Genesis 15:6; Gal. 3:6 † 4:8 4:8 Salmo 32:1-2

liyena a nakugit, nebilanginni Dios si naggaddang.‡
 11 Ino gafuneno nappakugitanna, takesi antuweno markana a mamakurug si nebilanginni Dios si naggaddangnga tolay gafu sino nanguruwanna liyena a nappakugit. Antu gafuna, i Abrahamino pannakaameno ammina tolaya ibilangi Dios si naggaddang gafu sino nanguruwanda, massiki ammera nakugit. 12 Antu kappayino pannakaameno Judyuwera a ammera pelang nakugit, nu ammera kappelud tuntulannino angngurungnga sin ammena kepay nappakugit.

Ino Nekariyi Dios Ki Abraham

13 Si'in, nekariyi Dios ki Abraham anda sino gakagakan-
 era si ireno millalupat sito lubag. Udde ino gafuneno nikariyani Dios sinoy, bakkannino nanuntulani Abraham sino lintig, nu ammena lurino nibilangani Dios sikwana si naggaddang gafu sino nanguruwanna. 14 Se nannud ino pelang tolayira a manuntul sino lintig ino makaappa sino nekariyi Dios, awaningke nad serbiyeno angngurudda, e awangkappenad ketupakkanneno nekariyi Dios, se awaningke a makaappa. 15 Se ino lintig, bakkannino pangappantam sino nekariyi Dios, nu ammena lurino kakastiguwantam, se ammetam matuntul. Udde nu awan nadda lintig, awan nadda palliwatantam.

16 Ino gafuneno pappanino tolayira sino nekariyi Dios, ino nanguruwanda sikwana, takesi maita si naggabwat sino alla'nga sikwara. Se nu ino allakki Dios ino naggabwatanna, natalanggadda appantam amminino nekarina sikwatama nebilang si gakagaka i Abraham, a bakkampelangino Judyuwera a manuntul sino lintig, nu ammena

‡ 4:10 4:10 Mangiyafu sin nanguruwani Abraham sino nekariyi Dios sikwana kiyad sino nappakugitanna, inang si kadwafulu si appata run.

lud amminetama mangurug ki Dios a kakunnenno angnguruwi Abraham. Se i Abrahamino pannakaamatam ammina mangurug. ¹⁷ Kunna kappayino neturakka sinapiti Dios ki Abraham si'ina kunna si, “Pabbalintaka si ameno odduwera a tolay si palulubbun.”[§] Nakweno sinapiti Dios ki Abraham se i Abrahamino pannakaamatam ammina mangurug. Se i Dios a kinurungnga, antuweno mannakadama a mappaangngangoli sino natayira anna mappakawara si awan.

¹⁸ I Abraham, massiki mallanga ammena dama a makweno nekariyi Dios sikwana, kinurungnga kepayino sinapiti Dios. Antuweno neyakkuruwino nekariyi Dios sikwana a mabbali si ameno oodduwa tolay si palulubbun, a kakunnenno sinapiti Dios sikwana si, “Ino gakagakamira, kunnangke kaodduweno bitunira.”* ¹⁹ Sin nikariyani Dios sinay, ammuwi Abraham si ammenan dama a mabbing, se maggi tatutinnino runna e ammena makaanaki Sara a atawana, se lupat. Udde massiki nu kunnenoy, ammena nakkafuyino angngurungnga sino sinapiti Dios sikwana. ²⁰ Ammena nangkakweno angngurungnga ki Dios e awaningke daladudwana sino nekariyi Dios sikwana, nu ammena lud nattuyaggino angngurungnga e dinayona i Dios. ²¹ Se natalanggaddingke si dama i Dios a akwanino nekarina. ²² E inaya angngurungnga, antuweno nibilangani Dios sikwana si naggaddangnga tolay. ²³ Inaya neturakka sapiti Dios a kunna si nebilangi Dios si naggaddang sikwana, bakkampelangi Abrahamino sapitanna, ²⁴ nu ammetangkappelud nesapat. Se massiki ikkanetam, ibilandetami Dios si naggaddang sikwana, nu manguruwetam sikwana a nappaangngangoli ki Jesus a Afutam sino natayanna. ²⁵ I Jesusino dinundunna a matay

§ 4:17 4:17 Genesis 17:5 * 4:18 4:18 Genesis 15:5

gafu sino liwattam e nepangngangolina sino natayanna takesi mebilangetam si naggaddang sikwana.

5

Ino Ketupakkanino Nibilangani Dios Sikwatam Si Naggaddang

¹ Kunna antu, gafu se ibilandetami Dios si naggaddang sikwana gafu sino annguruddam, nalawarinnino akkebumbuluntam sikwana gafu sino inangwa i Jesu Kristo a Afutam. ² Gafu sikwana, nesapatetam sino allakki Dios a lawumantam sito ingkein, e maanggammetamungke gafu se natalanggaddino innanamantama mesapat sino kedayawani Dios. ³ Bakkampelangino nalawara makwana sikwatamino mappaanggam sikwatam, udde maanggammetangkappay gafu sino kadyatantam, se ammutam si gafu sinay, matulduwanetama mangiyattam. ⁴ E nu ammutama miyattam, antuweno maanggammi Dios sikwatam. E nu ammutam si maanggammi Dios sikwatam, ammutam pay si natalanggaddino innanamantama nalawad. ⁵ E ammena dama si ammetam appannino innanamantam, se nappelalotino agganggammi Dios sikwatam. Ammutam si anggandetam gafu sino Espirituna a neya'dana a magyan sikwatam.

⁶ Maiteno nappelalota agganggammi Dios sikwatam sino inangwa i Kristo. Se sin awangkepay damatama mangwa sino panggammani Dios, antuweno tiyempowa piniliyi Dios a katayani Kristo a manubbut sikwatama minalliwat. ⁷ Nu sikwatama tolay, awana manggamma matay para si korwan, massiki sanneno kinalawanna, udde nu nannakammingke a tolay, ana nakuyino miturira matay gafu sikwana. ⁸ Udde i Dios, awana kakunnaneno agganggamma a nepaitana sikwatam, se dinundunna i

Kristo a mataya manubbut sikwatam sin minalliwate-tangkepay.

⁹ Kunna mantu, gafu se ibilandetami Dios si naggad-dang sikwana gafu sino natayani Kristo, natalanggadde-tamungke si isala'detamma i Kristo sino pangastiguwani Dios si tolay so maddagguna aw. ¹⁰ Se si'ina kababan-naddangkepayi Dios, nepabbaliretam si bulunna gafu sino natayanino Abbingnga. Nu kunnenoyino alla'nga sin nakkababannantam sikwana, natalanggadde-tamungke a mesalak gafu se aggabiyaggappayi Kristo a Abbingnga, se nepabbaliretamun si bulunna. ¹¹ Udde bakkampelang inoy, nu ammetam lud maanggam sito ingkein sino nalawara abbafuluntam ki Dios gafu ki Jesu Kristo a Afutama nappabali sikwatam si buluni Dios.

Ino Tupa'ngeno Inangwa I Adam Andino Inangwa I Kristo

¹² Dandammantammaddino tupa'ngeno inangwa i Adam andino inangwa i Kristo. Nalliwati Adam si'in, e antu gafuneno nalliwatan ammina tolay. Gafu sino liwa'na, naukuma matay, e antu gafuna, matay ammina tolay, se ammina tolay, malliwatira. ¹³ Si'in, liyeyi Dios a nanga'da sino lintingnga ki Moises, nalliwatinnino tolayira, udde awana massapit si liwat inoy, se awangkepay lintig si mamakurug si aneno kontaranda. ¹⁴ Udde massiki ammena nekunneno liwa'da sino liwati Adam, se ammera kinontareno tata a tuni Dios a kunneno inangwana, maammuwan si nalliwatira kappay, se nangiyafu sin tiyempowi Adam makkiyad sino tiyempowi Moises, natayira ammin.

I Adam, aneno nakkunnanda anni Kristo a nekariyi Dios a gumamwang, se ira a adwa, aneno inangwara a aneno salinunu'na sino ammina tolay. ¹⁵ Udde ammena nakkunneno salinunu'nenno inangwara, nu ammena lud nattangananino neya'da i Dios andino nakwa gafu sino liwati

Adam. Se gafu sino liwatino tata a i Adam, matay ammina tolay, udde nantatuyaggino salinunu'nenno allakki Dios annino iya'dana si ammina tolay gafu sino allakkino tata a i Jesu Kristo. ¹⁶ Tata kappaya naddumanino iya'da i Dios andino salinunu'nenno liwati Adam, e kunnayaw. Gafu sino tata ke a liwati Adam, naukum ammina tolaya makas-tigu. Udde gafu sino allakki Dios, dama a mapakomanino odduwa liwatino ammina tolay e damara a mebilang si naggaddang sikwana. ¹⁷ Natuyaggingkeno allakki Dios amma sino liwati Adam. Gakkuruwa matay ammina tolay gafu sino liwati Adam. Udde gafu sino inangwa i Jesu Kristo, ammina tolaya mangawat sino nappelalota allakki Dios annino iya'dana a kebilanganda si naggaddang sikwana, mabiyayira si makkikiyad e mesapatira a makituray ki Kristo.

¹⁸ Kunna mantu, naukum ammina tolaya matay gafu sino tata ke a liwati Adam, udde gafu sino tata a kalalawarana inangwa i Kristo, damana kappaya mebilang ammina tolay si naggaddang ki Dios ta mabiyayira si makkikiyad. ¹⁹ Gafu sino amme nanguruwanino tata a tolay sino sinapiti Dios, antuweno minalliwat ammina tolay. Kunna kappay, gafu sino nanguruwanino tata a tolay ki Dios, damana kappaya mebilang ammina tolay si naggaddang.

²⁰ Ino nanga'dani Dios sino lintingnga, takesi pimunuwanino tolayira si madadaggananino liwa'da. Udde massiki umoodduweno liwatino tolayira, dodokkal kappayino allakki Dios a manuffun sikwara. ²¹ Gakkuruwa iturayanna liwat ammina tolay, e ino salinunu'nenoy, ino katayan. Udde sito ingkein, gafu se ibilandetami Dios si naggaddang sikwana, ino alla'ngeno mangaffut anna matturay sikwatam, e ino salinunu'nenoy, maa'danetam si biyaya mannayun gafu sino inangwa i Jesu Kristo a

Afutam.

6

Ammetammad Malliwat Se Nesapatetam Ki Kristo Sino Natayanna Anna Sino Nangngangoliyanna

¹ Gafu se dodokkallino allakki Dios amma sino liwattam, sanneno akwantam? Ituluytangkadda malliwat takesi madadagghananino alla'nga sikwatam? ² Ammenangke nad dama. Ammetamun nad malliwat, se naaffutino pannakadamana liwat sikwatam. Kunnangke natayetam, e ammetamun dama a ituluyino dadana aggangwatam. ³ Ammuyu si sin nabawtisanetama antuweno nesapatantam ki Kristo Jesus, kunnangke nesapatetangkappaya natay sino natayanna.* ⁴ Ino nabawtisarantam ino nesapatantam ki Kristo sino natayanna anna sino netanammanna. Ino nakwa a kunnenoy, takesi mapabawuweno biyaddam a kakunnenno nangngangoliyani Kristo sino natayanna gafu sino kakka'bawa pannakadama i Dios a Ama.

⁵ Se ammetam pelang nesapat ki Kristo sino natayanna, nu ammetangkappelud nesapat sino nangngangoliyanna, e napabawuweno biyaddam. ⁶ Se ammutamun si ino dadana gagangetam, kunnangke nesapat ki Kristo sino nelansanna sino krus, takesi maariyeno pannakadamano liwat sikwatam e ammetamun mearipan si liwat. ⁷ Se nu matayino tolay, nawayanin sino panakadameno liwat. ⁸ Gafu se nesapatetam ki Kristo sino natayanna, kuruwantam si mesapatetangkappay sino bawuwa biyangnga. ⁹ Se ammutam si nangngangoliyenni Kristo sino natayanna e ammenan dama a

* 6:3 6:3 Itannu kappay sino 1 Cor. 12:13; Gal. 3:27.

matekappay. Awaninna pannakadamaneno katayan sikwana. ¹⁰ Namitta ke a nataya mangaffut si liwat, e ammenan mepidwa. E sitoya a nangngangoliyen, mabiyag si makkikiyad si kedayawani Dios. ¹¹ Kunna kappay sikwayu, ibilandonad si natekayuwa awaninna pannakadamana liwat sikwayu, e damayu kappaya mabiyag si kedayawani Dios gafu sino nittatandaw ki Kristo Jesus.

¹² Kunna mantu, ammetammad purayan si matturayino liwat sikwatam takesi ammetam akwanino narakkatta panggammanino baggitam.

¹³ Ammetammaggappay itulukino massiki tata sino partineno baggitam sino liwat ta mausara mangwa si narakkat, nu ammetam lud iya'deno baggitam ki Dios anna ituluttam amminino partina sikwana a mausara mangwa si nalawad, se antuweno meannung sikwatama nesalak sino katayan anna naa'dan si bawuwa biyag.

¹⁴ Se ammenan dama a matturayino liwat sikwatam, se sitoya, awaninna kalintianino lintiya massapit si makastiguwetam, nu ammeretam lud duffunani Dios gafu sino alla'nga sikwatam.

Ino Pitulukantam Sino Baggitam, Antuweno Mangaripan Sikwatam

¹⁵ Sanna mantuweno akwantam? Gafu se natalang-gaddetam si allakkandetami Dios anna awaninna kalintianino lintig sikwatam, damatangkepekadda malliwat? Ammena dama! ¹⁶ Ammuyu kena si ino pitulukantam sino baggitam, antuweno mangaripan sikwatam. E kakunana kappay, nu ituluttamino baggitam sino liwat, antuweno mangaripan sikwatam, e ino salinunu'nenoy, ino katayana awana pakkiyaranna. Udde nu ino pitulukantam sino baggitam e ino urayi Dios, ino salinunu'na, ibilandetam si naggaddang sikwana. ¹⁷ Mappasalamatak

ki Dios, se massiki nappaaripangkayu sino liwat si'in, sitoya, awanin, e lawarandawinna tuntulannino gakkuruwa tulduwa netuldu sikwayu. ¹⁸ Nawayangkayu sino naaripannandaw sino liwat e nabbalikayu si aripannino kinagaddang. ¹⁹ Ino nusarangku sino amparig mappeafu sino aripan andino mangaripan sikwara, takesi naladda nadda maawatandawino anggangkuwa sapitan. Si'in, netulu'dawino baggiyu sino liwat ta mangwakayu si kaddadakkut anna narakkatta kanayuna madadagganan. Sitoya, kakunnana kappenaddino akwandawa mituluk sino ammina baggiyuwa mappaaripan sino kinagaddang takesi passibbelang naggaddangngino akwandaw.

²⁰ Sin aripandakayu kepayino liwat, awaningke amuyuwa mangwa si naggaddang. ²¹ Sanneno naappayu sino inangwayu si'in, a sitoya, nu dandammandaw, maatallangkayu? Awaningke, se katayampelangino ketupakkanda. ²² Udde sito ingkein, nawayangkayun sino liwat, e i Diosino mangaripan sikwayu. Dokallino labu'daw sinay, se nepabbalirakayu si tolaya mangwa sino panggammanna, e ino ketupakkannenoy, mabiyaggayu sikwana si makkikiyad. ²³ Se ino liwat, tandanneno aripannera, e ino tandanda, ino katayana awana pakkayaranna. Udde i Dios, rigalu pelangino iya'dana, e antuweno biyaya mannayun gafu sino kesapatantam ki Kristo Jesus a Afutam.

7

Ino Nawayantam Sino Lintig

¹ Ikkayuwa kakkolakku, ammu si maawatandaw yo sapitanku se ammuuweno mappeafu sino lintig. Nu aggabiyaggepayino tolai, tuntulanna naddino lintig. Udde nu natayin, awaninna kalintianino lintig sikwana. ² Ino keyampariyanna, ino tata bafaya nangatawa. Kunnino

lintig si ammena dama a ikatwayino atawana e mangatawa kappay si korwan nu aggabiyaggepayino atawana. Udde nu matayino atawana, nawayan sinaya lintig e damana a man-atawa kappay. ³ Antuweno nu aggabiyaggepayino atawana e tangananino umangnganna, kuntam si makibulun. Udde nu matayino atawana, bakkanna makibulun nu mangatawa kappay se awaninna kalintiyano lintingnga angngatawa sikwana.

⁴ Kunna kappay sikwatam, kakkolakku. Nawayanetam sino kalintiyano lintig gafu sino nesapatantama natay sino natayani Kristo. Sitoya, damatama medagga sikwana a nangngangoli ta mangwetam sino panggamani Dios. ⁵ Se sin tuntulantangkepayino narakkatta gagangetam, inoodduweno panggammantama narakkat gafu sino nangammuwantam sino lintig, se massiki sanneno iyallangngino lintig, antuweno anggantama akwan. Antuweno odduweno inangwatama narakkat, e ino salinunu'nenoy, ino katayan. ⁶ Udde sito ingkein, gafu se nesapatetam sino natayani Kristo, nawayanetam sino lintiya nangaripan sikwatam. Antu gafuna, damatama masserbi ki Dios, udde ammena mekunna si'ina napatutetama nanuntul sino dadana neturakka lintig, nu ammetam lud maanggamma masserbi sikwana gafu sino bawuwa biyaddama naggabwat sino Espirituna.

Ino Keusaranino Lintig, Ipakaammuneno Liwat

⁷ Sanneno anggamma sapitan inay? Tantaro nu dandammandaw si narakkattino lintiya kunnangke antuweno naggabwatanino liwat. Udde bakkanna kunneno, nu ammena lud nalawarino lintig. Se nu awanino lintig, ammek inammu nu sanneno liwakku. Se nu awana lintiya massapit si, "Ammem imallanino bakkanna akwam," ammek maammuan si liwatino umimal. ⁸ Udde

wasin naammuwangkuweno lintiya massapit si narakkatino umimal, nadadaggananino imalku gafu se minalliwatak. Udde nu awan nadda lintig, awan nadda panakadameno liwat si kunnenoy. ⁹ Sin ammek kepay kwara inammuweno lintig, ariggu si nalawaraka tolaya awana liwakku. Udde wasin naawatangkuweno sapitanino lintig, naammuwangku si minalliwatak, ¹⁰ e naammuwangku kappay si kunnangke natayak sino angngita i Dios. Inaya lintig, neya'da i Dios takesi maammuwanino tolairyeno akwanda nad ta mabiyayira si makkikiyad, udde inay kappaya lintiyino massapit si naukumaka makastigu si katayan se ammek matuntul. ¹¹ Kunnangke binalabaliyandakino liwat gafu sino lintig. Se ariggu si mabiyayak gafu sino nanuntulangku sino lintig, gampade nalliwatak, e antuweno naukumaka matay si makkikiyad. ¹² Kunna mantu, awana kinarakka'nenno lintig, se naggabwat ki Dios, e nalawad anna naggaddangngino itulduna.

¹³ Anggamma kad inaya sapitan si ino nalawara lintiyi Diosino paggabwatanino katayanna tolai si makkikiyad? Bakkan, nu ammena lud naggabwat sino liwattam. Udde ino planowi Dios mappeafu sino lintingnga, takesi maiteno kinarakka'nenno liwattam. Se gafu sino liwattam, mausar naddino nalawara lintingnga sino pangukumanna sikwatama makastigu. Antuweno gafu sino lintingnga, maitengkeno nappelalota kinarakka'nenno liwattam.

Ino Adwera A Makkontara Sino Biyayino Mangurug Ki Kristo

¹⁴ Ammutam si nalawarino lintig se naggabwat sino Espirituwi Dios. Udde ikkanak, tolaiyappelanga minalliwat. Kunnangke nappaaripannak sino liwat. ¹⁵ Makka'bawak sito akwangku, se ino nalawara anggangkuwa akwan, ammek akwan. Udde ino narakkatta ka'gangkuwa akwan, antuweno akwangku. ¹⁶ Gafu se ka'gangkuwa akwanino

narakkatta akwangku kepay, antuweno mangipaita si kuruwangku si nalawarino lintig. ¹⁷ Antu gafuna, bakkanna ikkanakino mangwa, nu ammena lurino liwata ana sikwak ino mamatut sikwak.

¹⁸ Ammuk si awana nalawad si maggabwat sino gagangeka tolay, se massiki nu anggangkuwa mangwa si nalawad, ammek dama a akwan. ¹⁹ Se ammek akwanino nalawara anggangku akwan, nu ammena lurino narakkatta ammek anggamma akwan, antu kappelurino akwangku. ²⁰ Nu akwangkuweno ammek anggamma akwan, gakkuruwingke si bakkanna ikkanakino mangwa, nu ammerak lud pinatutino liwata ana sikwak.

²¹ Antu mantuweno kanayuna makwa sikwak. Nu anggangkuwa mangwa si nalawad, ino pelang narakkat ino damaka akwan. ²² Sino nakangku, anggangkuwa kuruwan amminino lintiyi Dios, ²³ udde kunnangeke aneno tanganana matturay sito baggik. Ino matturay sino baggik ino liwata ana sikwak, e kontaranneno lintiyi Dios a panggamanino nakangku takesi malliwatak, e antuweno nabbaliyak si aripannino liwata ana sikwak. ²⁴ Nadammattungeke yo nakangku. Inya ma'nenno misalak sikwak sito biyagguwa nabalud si liwat? Se nu awana misalak sikwak, makkawatak sino katayan si makkikiyad. ²⁵ Udde mappasalamatak ki Dios, se anenni Jesu Kristo a Afutama a misalak sikwak.

Kunna mantu yawino akkakokwak. Sino nakangku, anggangkuwa kuruwannino lintiyi Dios, udde gafu sino liwata ana sikwak, malliwatak kepay.

8

Ino Biyangnga Tolaya Iturayanino Espirituwi Dios

¹ Kunna mantu, ikkanetama nesapat ki Kristo Jesus, gakkuruwingke a ammetam makastigu. ² Se gafu sino

nesapatantam ki Kristo Jesus, nepabawuweno Espirituwi Diosino biyaddam, e ino naturayanna sikwatamino niwayanna sikwatam sino pannakadamenno liwat takesi ammetamma matay si makkikiyad. ³ Bakkannino nanuntulantam sino lintiyino nappawaya sikwatam, se gafu sino kinakafuytama tolay, awana makatuntul sinay. Udde i Dios, inangwaneno amme dama a akwanino lintig. Dinundunnenno Abbingnga a nabbali si tolaya kakunnatam takesi antuweno makastigu gafu sino liwattam. Gafu sino nakkastiguwani Dios sino baggiyi Kristo, inarineno pannakadamaneno liwata matturay sikwatama tolay. ⁴ Inangwanenay takesi damatama tuntulannino lintingnga a naggaddangngino sapitanna. Damana pelang sikwatama manuntul sino Espirituna a bakkannino panggamanino baggitam.

⁵ Ino tolaya manuntul sino panggamanino baggina, ino pelang panggamanino baggineno mangifuyut sikwana. Udde ino tolaya manuntul sino panggamanino Espirituwi Dios, ino pay Espirituweno mangifuyut sikwana. ⁶ Nu ino panggamanino baggineno mangifuyut sikwana, makastiguna a matay si makkikiyad. Udde nu ino Espirituwi Diosino mangifuyut sikwana, masiyana'ngeno nakamma e mabiyag ki Dios si makkikiyad. ⁷ Se ino tolaya ifuyutino panggamanino baggina, kon-taranna i Dios. Ammena tuntulannino lintiyi Dios, se gakkuruwa ammena makatuntul. ⁸ Kunna antu, ino tolaya manuntul sino panggamanino baggina, ammena dama a mappaanggam ki Dios.

⁹ Udde sikwayu, gafu se anennino Espirituwi Dios sikwayu, bakkannino panggamanino baggiyuweno mangifuyut sikwayu, nu ammena lurino Espiritu. Dandammandaw si ino tolaya awanino Espirituwi Kristo sikwana, bakkanna akwa i Kristo. ¹⁰ Udde nu ana gakkuruwi

Kristo sikwayu, massiki nu matayino baggiyu gafu si liwat, mabiyaggayu kappay si makkikiyad gafu sino Espirituwi Dios a ana sikwayu,* se ibilandakayuwi Dios si naggad-dang sikwana. ¹¹ Gafu se gakkuruwa aneno Espirituwi Dios sikwayu, i Dios a nappaangngangoli ki Kristo Jesus sino natayanna, pangngangolinna kappeneno baggiyu gafu sino Espirituna a ana sikwayu.

¹² Antu gafuna, kakkolakku, maawag si tuntulantamino panggammani Dios a bakkannino panggammanino baggitam. ¹³ Se nu tuntulantamino panggammanino baggitam, makastiguwetam sino katayan si makkikiyad. Udde nu ibbattantamino narakkatta panggammanino baggitam gafu sino duffunino Espirituwi Dios, mabiyayetam ki Dios si makkikiyad. ¹⁴ Se ino tolaya ifuyutino Espirituwi Dios, ireno gakkuruwa abbingi Dios. ¹⁵ Se ino Espiritu a neya'da i Dios sikwatam, ammeretam nepabbalin si aripan ta matalawetangkepay ki Dios, nu ammeretam lud nepabbalin si abbingnga. E antuweno pingnganantam ki Dios si Ama. ¹⁶ Ino kappay Espirituwi Dios ino mipakaammu sino nakantam si gakkuruwa abbindowami Dios. ¹⁷ E gafu se abbindowami Dios, illalupattantam payino nalawara nekarina sino abbingngera se mesapatetama millalupat sino ammina iya'dana ki Kristo. Udde gafu se mesapatetamma sino kedayawani Kristo,† attammantammaddino kadyatantam a kunnangke melotetam sino kadidiya'na.

Ino Taronantama Pallawaranna Amammin

¹⁸ Nu dandammangkuweno kadidyata lawumantam sito lubag sito ingkein, kunnangke maawanira nu

* 8:10 8:10 Ino tata kappay anggama sapitan: Udde nu ana gakkuruwi Kristo sikwayu, massiki nu matayino baggiyu gafu si liwat, mabiyayino espirituyu sino agyanani Dios... † 8:17 8:17 Itannu kappay sino 2 Cor. 1:5; 1 Ped. 4:13.

dandammangku kappayino kinalawanneno iya'dana i Dios sikwatam so maddagguna aw. ¹⁹ Massiki ino ammina pinaratuwi Dios, tutandeno gamwanganneno awa pappaitani Dios sino kedayawanino abbingnera. ²⁰ Se ammina pinaratuna, naangkakwennino palunguwa akkakokwara gafu sino nalliwatanna tolai, e ammenan matumpalino fustuwa keusaranda. Bakkanna panggammanda yan, udde antuweno dinandammi Dios si makwa. Udde inayira pinaratuwi Dios, ana kepay innanamanda ²¹ si mada'ngeno awa wayani Diosino ammina pinaratuna sino pannakadamenno kadarallan anna katayan takesi mesapatira sino kalalawarana biyaya iya'da i Dios sino abbingnera. ²² Se ammutam si mangiyafu si'in makkiyad sito ingkein, kunnangke maddaying amminino pinaratuwera i Dios a kakunnenno bafaya madyatana manak. ²³ Bakkanna ira pelangino madyatan, nu ammena lud ikkanetangkappaya mangurug. Se massiki naa'danetam sino Espirituwi Dios si pamakurug si ana kepeneno iya'dana sikwatam, tutantangkepayino gumamwanganino awa pappaitanna si nepabbaliretam si abbingnga e pataliyanneno baggitam si bawuwa ammenan matay. ²⁴ Se antuwenayino innanamantam kiyad sin nanguruwantam ki Kristo. Udde nu nakwen ammina innanamantam, wara kepekad innanamantam? Se ammetam taronanino nakwen. ²⁵ Udde gafu se ammena kepay nakweno innanamantam, ammetam matappagga mattaron.

²⁶ Bakkampelangino innanamantam ino manuffun sikwatam, nu ammena luggappay manuffunino Espirituwi Dios sikwatam sino kinakafuytam. Se massiki ino kararad-dam, ammetam ammuweno nalawara arangngantam, udde ino Espirituwi Dios ino mikararag sino nadammatta dandammantam a mappekakallak ki Dios, massiki am-

metam sapitan. ²⁷ I Dios a nangammu sino ana sino nakantam, ammuna kappayino nakammino Espirituna andino anggama sapitannino kararangna. Se nu ino Espirituwi Dios ino mikararag sikwatama tolayi Dios, ammina arangganna, antu kappayino anggammii Dios a makwa.

²⁸ Ikkantama manggam ki Dios a pinilina a mangurug gafu sino urena, ammutam si massiki sanneno makwa sikwatam, pabbalonna si pallawarantam. ²⁹ Se mangiyafu sino gafuna ammin, inammuwenni Dios nu inyeno manguruwirana sikwana, e ira kappayino pinilina si mekunna sino Abbingnga takesi odduwera a makkakarolak e i Jesusino palungura. ³⁰ E amminira a pinilina, nepangurunggera sikwana. E bakkampelang inoy, se amminira a nangurug, nebilanggera si naggaddang sikwana, e iraneno isapa'na sino kedayawanino Abbingnga.

Ino Agganggammii Dios Sikwatam Gafu Ki Kristo Jesus

³¹ Nu dandammantam ammin inaya sinapikku, sanneno maammuwantam? Ipakaammura si awaningke a mangansa sikwatam se i Diosino manuffun sikwatam.

³² Se massiki ino Abbingnga, ammena nekalowa makastigu, nu ammena lud dinunduna mataya manubbut sikwatam ammin. Nu kunnenoyino inangwana, ammena kad mantu iya'da sikwatam amminino awantam?

³³ Gafu sino kunnenoy, awaningke a makadama a mapaliwat sikwatama piniliyi Dios. Se i Diosino nibilang sikwatam si naggaddang sikwana. ³⁴ Awangkappay makadama a mangukum sikwatam a makastigu. Se natayi Kristo Jesus gafu sino liwattam e nangngangolien. E anen sino padiwanani Dios a mangita'dag sikwatam.

³⁵ Kunna mantu, awaningke makatappan sikwatam sino agganggammii Kristo. Massiki odduweno kadyatantam

anna kaburungantam anna kelopetantam, ammeretam dama a tappannan sino aggangamma sikwatam. Massiki makkurangetam si maakkan anda barawasi, e massiki wara maddandamma mangwa si narakkat sikwatam anna mamapatay sikwatam, ammena dama a matappannino agganggammii Kristo sikwatam. ³⁶ Ino kunnenoya kadyatantam, nekunna sino neturakka sapiti Dios a kunna si, “Gafu sino nanguruwammi sikwam, inoratta aggataron-ammiyeno ipatemi. Ikunnarakami si karnerowa gapapartinda.”[‡]

³⁷ Udde massiki kunnenoyino kadidyattam, ammeretam dama a affutan, nu ammetam lud mangaffut gafu ki Kristo a midduk sikwatam. ³⁸ Natalanggaddakungke si awana makatappan sikwatam sino aggangamma. Massiki nu matayetam onnu aggabiyayetam, anggandetangkepay. Massiki ino anghelira onnu ino dimonyuwera andino korwanira a ammera maita a aneno pannakadamara, ammera kappay dama a tappannannino aggangamma sikwatam. Massiki sanneno makwa sikwatam sito ingkein, mam-peso maddagguna aw, kunna kappayino aggangamma sikwatam. ³⁹ Massiki sanna a mannakadama sey kalekay anna sito difafa, ammeretam dama a tappannan sino aggangamma. Awaningke sino ammina pinaratuwera a makadama a manappan sikwatam sino aggangammii Dios a nepaitana gafu ki Kristo Jesus a Afutam.

9

Ino Nakwa Sino Judyuwera A Piniliyi Dios Si Tolena

¹ Aneno sapitangku sikwayu e gakkurug, se gafu sino angnguruggu ki Kristo, ammek masisiri. Ammukungke

[‡] 8:36 8:36 Salmo 44:22

si gakkurug se ta'dagganino nakanguwa ifuyutino Espirituwi Dios. ² E antuyawino sapitangku, malowingkeno nakangku anna nadammattangkeno annandangku ³ gafu sino kasiJudyukira. Nannud damana, ikkana'ngaddino mepataliya mefera ki Kristo anna makastigu ta ira naddino mesalakan. ⁴ Odduweno duffuni Dios sikwara se ireno gagagaka i Israel a piniliyi Dios si tolona, e ireno nepabbalina si abbingngera. Ira kappayino nappaitanna sino kinadosna. Ira kappayino nassapitanna sino netulangnga sikwara. Ireno nanga'danna sino lintingnga e netulduna sikwara nu ansanda a maddayaw sikwana. E oddu kappayino nalawara nekarina sikwara. ⁵ Ino gagginafurere no napatiya tolayi Dios si'in. E i Kristo, neyanaka Judyu sin inangnganna sito lubag. Antuwi Dios a matturay si ammin e madandayonad si makkikiyad. Amen.

⁶ Inaya sinapikku mapeafu sino kasiJudyukira a ammera nangurug ki Kristo, anggama kad sapitan si amme neyakkuruwi Diosino nekarina sino tolenera? Awan, se ino gagagakera i Israel, bakkannira ammina gakkuruwa tolayi Dios. ⁷ Kunna kappay ki Abraham, amme nebilang Diosino ammina gagakanera si gakkuruwa gakana. Se ino sinapiti Dios sikwana, kunna si, "Ino pelang gagakakeno abbingnguwa i Isaac ino ibilangku si gakam." ⁸ Ino anggama sapitan inay, bakkanna amminino gagagakera i Abrahamino ibilangi Dios si abbingnga. Se ino pelang naggawatira ki Isaac a abbinga nekariyi Dios ki Abraham ino ibilangi Dios si abbingngera. ⁹ Se kunnayawino nekariyi Dios ki Abraham mapeafu ki Isaac, "Nanu tata tarun, muliya'nga sikwayu e manakinna i Sara a atawam si lalaki."*

¹⁰ Bakkampelang inayino pitantam sino pappiliyani

* 9:9 9:9 Genesis 18:10

Dios sino anggamma, se ino gagginafutama i Isaac, aneno sipingira a abbingnga a lallakiya da Esau anni Jacob a neyanaki Rebecca a atawana. ¹¹⁻¹² Wasin liyekepayi Rebecca a nanak, sinapiti Dios sikwana si, “Ino palungu, antuweno masserbi sino uddi.”† Ammena kepay neyanakino abbinggera sin nassapitani Dios sinaya namiliyanna sino anggamma, e awangkepay inangwara si nalawad onnu narakkat. Ino gafuneno nangwanna sinay, takesi paitana si ino pappiliyanna si tolay, bakkanna gafu sino nalawara aggangwara, nu ammena lud gafu se antuweno anggamma. ¹³ Kakunnana kappayino neturakka sapiti Dios a kunna si, “Iiddukanguwi Jacob, udde i Esau, inammek.”‡

¹⁴ Anggamma kadda sapitan inay si ammena nagdandangngino appiliyi Dios sino anggamma? Bakkan, ammetammad sapitannino kunnenoy. ¹⁵ Aneno kalin-tiyani Dios a mamili sino anggamma, se sinapiti Dios ki Moises si'in si, “Ikkanakino mamili sino allakkanguku, e allakkangukeno massiki sanna a aggangkuwa allakkan.”§ ¹⁶ Kunna mantu, maita si ino pappiliyani Dios si tolay, bakkanna gafu sino angganda onnu ino akwanda, nu ammena lubbelang gafu sino alla'nga sikwara. ¹⁷ Kunna kappay, ammena allakkannino korwana tolay, nu antuweno anggamma. Se kunnayawino neturakka sinapi'na ki Faraon a ari sey Egipto si'in, kunna si, “Nepabbalitaka si ari takesi ipaitakino pannakadamak gafu sikwam takesi maammuwanino ngangku si palu-lubbun sito lubag.”* ¹⁸ Antuweno pangammuwantam si pilini Diosino tolaya anggamma a allakkan anna pattag-gatanneno uluweno tolaya ammena anggam.

† 9:11-12 9:11, 12 Genesis 25:23 ‡ 9:13 9:13 Malakias 1:2-3 § 9:15 9:15 Exodo 33:19 * 9:17 9:17 Exodo 9:16

Ino Bunguti Dios Andino Aggikalla'nga

¹⁹ Tantaro nu wara sikwayuwa massapit si, “Nu kunenoy, mayan paliwatangkepayi Diosino tolayira a natag-gatino ulura? Se nu urenenno pattaggatannino ulura, wara kad makakontara sikwana?” ²⁰ Ammeke massapit si kunenoy. Se toleka pelang, e awana kalintiyannuwa maki-sombat ki Dios. Kunnangke nassapitino banga sino nad-dweng sikwana si, “Sanda'lang inangwa a kunnayaw?” ²¹ Ino maddweng si banga, aneno kalintiyanna a mangwa si massiki sanna a anggamma a akwan. Nu anggamma, damana a mangwa si adwa a banga sino tafukkalla luta, tata a banga a nalawaringkeno nepangwana a meusar sino inamamung anna tata kappaya lalliwapelangino nepangwana a meusar si kadda aw.

²² Kunna kappay ki Dios, aneno kalintiyanna a mangwa si massiki sanna a anggamma. Nu anggamma ipait-eno bungu'na andino pannakadamana a mangastigu sikwara a meannunga makastigu gafu sino liwa'da, damana a akwan. Udde dinandamma si attammanna kepayino bungu'na. ²³ Inattammannenay takesi ipaita-neno kakka'bawa kinadidosna sino tolayira a inalla'nga a nedadanna a mabiyag sikwana si makkikiyad. ²⁴ E inayira a pinilina, ikkanetama mangurug, bakkangkami pelanga Judyu, nu ammena lud ikkayu kappaya bakkanna Judyu. ²⁵ Kakunnaneno nepeturakki Dios ki Oseas si'in mappeafu sino bakkannira a Judyu a kunna si, “Ino bakkanna tolek si'in, ireno nganangku si tolek sito ingkein, e ino tolayira a ammek inidduk si'in, ireno iddukkangku sito ingkein. ²⁶ Ino lubbuna nassap-itangku si bakkannira a tolek, nganangkuwera si abbingku sito ingkein, ikkanaka Dios a aggabiyag si makkikiyad.”†

† 9:26 9:26 Oseas 2:23; 1:10

²⁷ Ana kappayino nepeturakki Dios ki Isaias mappeafu sino Judyuwera a gakagakera i Israel a kunna si,

“Massiki odduveno gakagakera i Israel a kunnangke kaodduna adat sino dappi'nenno bebay, bisangngira ke a mesalak. ²⁸ Se gakkuruwingke a kastiguni Diosino tolayira sito lubag e ammenan mabayag.”‡

²⁹ Kakunnana kappayino korwana nepetura'nga ki Isaias a kunna si,

“I Dios a Mannakadama, nu ammeretam binuna a korwana Judyu, narappaketammad a kunnangkeno nakwa sino tolayira sey Sodoma anna Gomorra.”§

Ino Amme Nanguruwanino Judyuwera Sino Nalawara Damag

³⁰ Antu ammin yawino naamamunganneno anggangku sapitan. Ino bakkannira a Judyu a ammera kwara dandamman si ibilangira i Dios si naggaddang, ireno nebi-langnga si naggaddang sikwana gafu sino angngurudda ki Kristo. ³¹ Udde ino Judyuwera a neekwarangkeno damara a manuntul sino lintig takesi mebilangira si naggaddang sikwana, ammera inappenaya kinagaddangnga kabbatanda. ³² Ma, sanda lang amme inappa? Se aridda si mebilangira a naggaddang gafu sino nalawara aggangwara andino annuntulda sino lintig, e ammera dinandam si maappa pelang gafu si angngurug ki Kristo. Kunnangke batuwi Kristo a kedompakanda e antuweno katappannanda a mappa sino kabbatanda. ³³ Se antuweno anggamma sapitannino nepeturakki Dios a iyamparingnga i Kristo si batuwa kunna si,

‡ 9:28 9:28 Isaias 10:22-23 § 9:29 9:29 Isaias 1:9

“Itandaw lud, se aneno neyekwaka batu sey lubbundawa Sion.* E antuweno kedompakanino tolayira takesi muluuliyera. Udde massiki inyeno mangurug sikwana, ammera maatallan.”†

10

¹ Kakkolakku, kabbatangkungke si mesalakan naddino kasiJudyukira, e antuweno kanayuna ikararaggu ki Dios. ² Ammuk si aggadandammanda i Dios, udde ammera ammuweno gakkuruwa mappaanggam sikwana. ³ Se ammera pilingalingeno planowi Dios a mibilang sino tolayira si naggaddang sikwana, nu ammera lud talakkannino ana sino nakanda a damara a mapagaddang gafu sino annuntulda sino lintig, e antuweno ammera itulukino baggira a manuntul sino planowi Dios. ⁴ Se ammera inammu si i Kristoweno nakkiyanino lintig, e ammina mangurug sikwana, mebilangira si naggaddang ki Dios.

Damana A Mesalakan Ammina Tolay

⁵ Aneno neturakki Moises mappeafu sino kebilangano tolayira si naggaddang ki Dios gafu sino annuntulda sino lintig, a kunna si, “Ino tolaya makatuntul sino ammina lintig, antuweno mabiyag si makkikiyad.”* ⁶ Udde ana kappayino nepeturakki Dios mappeafu sino kebilangano tolayira si naggaddang gafu sino angnurudda ki Kristo, a ipakaammuna si ammena malowa akwan. Kunna si ammetammad dandamman si wara nad umang sey langita umang mappa ki Kristo, se ginamwangan. ⁷ E ammetangkappenad dandamman si wara nad umang sino agyananino natayira ta pangngangolinda i

* 9:33 9:33 Lubburna Judyu a mingngangkappay si Jerusalem. † 9:33 9:33 Isaias 8:14; 28:16. Itannu kappay sino 1 Ped. 2:6-8. * 10:5 10:5 Levitico 18:5. Itannu kappay sino Gal. 3:12.

Kristo, se nangngangoliyen. ⁸ Ammena madyatino ke-salakanam, se diningngaddamunnino neturak sino sapiti Dios e inammutam e damatangkappaya sapitan. Inaya sapiti Dios, antuweno ibanyammi mappeafu sino angngurug ki Kristo. ⁹ Se nu sapitannu si i Jesusino gakkuruwa Afu anna nu kuruwannungke si nepangngangoliyi Dios sino natayanna, antuweno ke-salakanannu. ¹⁰ Se nu manguruwetam ki Kristo e ipakaammutamino kinurudam si korwana tolay, ibilandetami Dios si naggaddang e mesalakanetam. ¹¹ Se gakkuruwingkeno nepeturakki Dios a kunna si, “Massiki inyeno mangurug sikwana, awaningke pabboboliyanda.”[†] ¹² Inaya neturak, ino ammina tolay ino anggama sapitan, se awana padumani Dios sino Judyuwera andino bakkannira a Judyu. Se tata ke ino Afutam ammin, e minangkallakka manuffun si massiki inya a marang si duffun sikwana. ¹³ Se kunnino nepeturakki Dios si, “Ammina marang si duffun ki Afu Jesus, mesalakanirana.”[‡]

¹⁴ Udde damara kadda marang si duffun ki Kristo nu ammera kepay nangurug sikwana? Ammena dama. E damara kadda mangurug nu awana diningngadda mappeafu sikwana? Ammena kappay dama. E damara kaggappaya dingngaggan nu awana umang manuldu sikwara? Ammena kappay. ¹⁵ E damara kaggappay umang manuldu nu awana manundun sikwara? Udde ino kakuruwana, aneno dinundunira i Dios, se neturak sino sapi'na si, “Nalawaringkeno gamwanganino miyamwang si nalawara damag.”[§] ¹⁶ Udde massiki diningngaddeno nalawara damag, odduweno ammena nangurug. Kakunaneno neturakki Isaias si'ina kunna si, “Afu Dios, kunnangke awana nangurug sino netuldumi.”^{*} ¹⁷ Udde

[†] 10:11 10:11 Isaias 28:16 [‡] 10:13 10:13 Joel 2:32 [§] 10:15 10:15 Isaias 52:7 ^{*} 10:16 10:16 Isaias 53:1

massiki tan nu kunnenoy, dama pelanga manguruwino tolayira nu dingngaggandeno nalawara damag. E inaya nalawara damag, antuweno tuldu mappeafu ki Kristo.

¹⁸ Udde aneno ibebukku. Mayan amme nanguruwino Judyuwera? Ammera kepekad diningngaggino nalawara damag? Diningngadda kena, se aneno neturakka sapiti Dios a kunna si,
 “Nadingngaggino sapi'da si palulubbun e awana ammena kina'na.”†

¹⁹ Ana kappayino ibebukku. Ammera kad naawatanino diningngadda? Naawatanda, se massiki ino bakkannira a Judyu, naawatanda pay. Se antuweno sinapiti Dios sino Judyuwera a nepetura'nga ki Moises a kunna si,
 “Duffunanguweno bakkannira a Judyu a ibilandaw si bakkannira a tolek takesi umimalkayu. E massiki ammerak inammu, allakkanguwera takesi mab-bungukkayu.”‡

²⁰ Kunna kappay ki Isaias, naturira niturak sino sinapiti Dios mappeafu sino bakkannira a Judyu a kunna si,
 “Sinumpalandakino tolayira a amme mintufuk sikwak. E massiki ammerak nebebut, ireno nappaddangu.”§

²¹ Udde ino sinapiti Dios mappeafu sino Judyuwera a gakagakera i Israel, kunna si,
 “Nabayinna ayayangkuwera, udde nataggatino ulura anna ka'apotira.”*

11

Ino Aggikallakki Dios Sino Judyuwera

† 10:18 10:18 Salmo 19:4 ‡ 10:19 10:19 Deuteronomio 32:21 § 10:20
 10:20 Isaias 65:1 * 10:21 10:21 Isaias 65:2

¹ Ana kappayino tata a ibebukku. Gafu se amme anggama manguruwino Judyuwera, sinalekkurangkaddi Diosino dadana tolenera? Awan, se massiki ikkanak, tatappaya Judyu a gaka i Israel. Gakaraki Benjamin a gaka kappayi Abraham. ² Amme sinalekkurani Diosino tolenera a pinilina si'in. Dandammandonaddino neturak sino sapiti Dios mappeafu ki Elias.* Narriri ki Dios mappeafu sino kasi Judyunera e kunna si, ³ “Afu Dios, pinapatera amminino korwanira a gumalabbunnu anna dinaralda kappayino ammina assikkulan si mewa'lat sikwam. Ikkannappelangino nabuna, e massiki ikkanak, tufukandak ta papatayandak kappay.” ⁴ Udde sanneno netabbi Dios sikwana? Sinapi'na si, “Bakkanna ikka pelangino nabuna, se ana kepayino piturifuwera a toleka ammera maddayaw sino sinan dios a mingngan si Baal.” ⁵ Kunna kappay sito ingkein, se aneno bisangngira a Judyu a mangurug gafu se piniliyera i Dios gafu sino alla'nga sikwara. ⁶ Ino namiliyani Dios sikwara, bakkanna gafu sino nalawara aggangwara, nu ammena lud gafu pelang sino alla'nga sikwara. Se nannud ino nalawara inangwareno gafuna a pinilinera, ammetammad nganan si alla'nga sikwara.

⁷ Kunnayawino anggama sapitan ammin inay. Ino Judyuwera a gakagakera i Israel, sinufu'deno pibilan-gani Dios sikwara si naggaddang, udde ammera nasumpalan. Ino pelang bisangngira a piniliyi Dios ino nakasumpal. Udde ino korwanira, nepantataggati Diosino ulura. ⁸ Antuweno sapitannino neturak si'ina kunna si, “Nepakaturuwi Diosino nakanda. Makkiyad sito ingkein, nepallappa'nera ta ammera makaimunu

* 11:2 11:2 Iyawa istoriya, ana sino 1 Ar-ari 19.

sino nalawad anna nepabbangngangnera ta ammera makadingngag sino sapi'na.”†

⁹ E ana kappayino neturakki David a kunna si, “Ino pallanggakanda, antu naddino mamalupal sikwara takesi ammera makabukal. Kunnangke malaggungira e ammera makaanaw sino kakastiguwanda. ¹⁰ Malappa'naddino matara takesi ammera makaita e makannera. Kanayunira nadda madyatan a kunnangke aggata'batira si nadammat.”‡

¹¹ Sanneno madandandaw? Sapitandonakuy si ino amme nanguruwanino Judyuwera ki Kristo, antuweno pattalekkurani Dios sikwara si makkikiyad, e ammeran mesalakan. Udde bakkanna kunnenoy, se gafu sino liwa'da a ammera nanguruwan, antuweno kesapatan-dawa bakkanna Judyu a mesalakan takesi umimallira a Judyu e anggandampena a mangurug sino kesalakanda. ¹² Dokallino pallawaranino bakkannira a Judyu gafu sino amme nanguruwanino Judyu, se ino duffuni Dios a inamayino Judyuwera, neya'dana sino bakkannira a Judyu. Nu kunnenoyino pallawaranino tolayira sito lubag gafu sino liwatino Judyuwera, kumarallingke naddino pallawaranda nu mangurug amminino Judyuwera.

Ino Kesalakanino Bakkannira A Judyu

¹³ Ikkayuwa bakkanna Judyu, ana kappayino sapitangku sikwayu. Pinilinaki Dios si apostolna ta manulduwak sikwayu. Ipatiggu yawa tarabafuk e lawarangkungke a akwan, ¹⁴ takesi tantaro nu umimallino korwanira a kasiJudyuk takesi manguruwira penad sino kesalakanda. ¹⁵ Se gafu sino nammayani Dios sino

† 11:8 11:8 Deuteronomio 29:4; Isaias 29:10 ‡ 11:10 11:10 Salmo 69:22-23

Judyuwera si bissang, dama a nabbaliyanino korwanira a tolay si bulunna. Kumaralнено pallawaranino tolayira nanu pulini Diosino Judyuwera sikwana. Mallangga'nga ammina tolay a kakunnenno langga'da nu wara mangngangoli si natay.

¹⁶ Gafu se tolayira i Dios da Abraham, Isaac, anni Jacob, tolenera kappayino gakagakarera. Ino amparingnga, ino tinapaya mewa'lat ki Dios. Nu mewa'lat ki Diosino palunguwa nalutu, mebilang si akwana ammin. Ino tata kappaya amparingnga, ino kayu. Nu akwa i Diosino gamu'na, akwana kappayino tangatangana. ¹⁷ Tubburangku kappayino ampariggu. Ino Judyuwera, meyampariyira si tangana kayuwa olibowa nemula i Dios anna inimu'na. Udde sinappanneno korwana tanganeno kayu. Ikkayu paya bakkanna Judyu, meyampariggayu sino tanganeno lawanna kayuwa olibo. Ino inangwa i Dios, inang nappa sikwayu e netubbudakayu sino kayuwa nemulana takesi mesapakkayu sino dadana tangana a ammena natapad. Antu gafuna, mesapakkayu kappay sino aggimuti Dios sino kayuwa olibo, anggamma sapitan, appandokappayino nalawara nekarina sino tolenera. ¹⁸ Udde itandaw ta ammeyu pallalliwatanino tanga a sinappanna. Se tangakayu kappekena, e ammeyu nad makalyawan si bakkanna ikkayuweno mappatufu sino gamu'na, nu bakkan lurino gamutino mappatufu sikwayu.

¹⁹ Tantara nu wara sikwayuwa massombat si, “On, udde sinapparira i Dios e ikkamiya bakkanna Judyuweno netubbunna a mepatali sikwara.” ²⁰ Gakkuruwa netubbudakayu, udde dandammandonad yaw. Ino nanapparani Dios sikwara, gafu sino ammera nanguruwan. E ino nitubburanna sikwayu, gafu pelang sino nanguruwandaw. Antu gafuna, ammekayu nad massangelet, nu ammekayu lud mappalan. ²¹ Se nu sinappari Diosino dadana tanga a

neyampariyanino Judyuwera a palunguwa pinilina, mannanotinna sikwayuwa netubbunna pelang. ²² Antuyawino pakaitan si minangkallakki Dios udde ammuna kappaya mangastigu. Kinastigunereno ammera nangurug, udde inalla'dakayuwa mangurug. Udde ituluydonaddino annguruddaw sikwana a ammeyu mainaman sino alla'nga. Se nu mainamangkayu sino alla'nga, tapparandakayu kappay. ²³ E ino Judyuwera a sinappari Dios, nu mangu-ruwirana, itubbunnerana kappay sino dadana natapparanda, se aneno pannakadamana a mangwa sinay. ²⁴ Se ikkayuwa kakunnenno tangeno lawanna kayu, nu damarakayuwi Dios a netubbud sino mulana a kayu, massiki ammena nad dama a makwa, mannanotinna sino dadana tangana.

Ino Allakki Dios Sino Amminira A Tolay

²⁵ Ikkayuwa kakkolak, aneno ipakaammuk sikwayuwa amme nepakaammuwi Dios sino tolayira si'in. Ino gafuneno pangipakaammuwangku sitaw sikwayu, takesi ammekayu massangelet gafu sino nesalakandaw a awangkepay sino Judyuwera. Massiki amme anggama mangu-ruwino kaodduwana Judyu sito ingkein, ammera mabbalanayuna amme mangurug, nu ammena lubbelang matuluy makkiyad si mannabbinna manguruwino bakkannira a Judyu a piniliyi Dios. ²⁶ Antuwenneno panguruwanino amminira a Judyu a piniliyi Dios sino kesalakanda, se antuweno anggama sapitannino nepeturakki Dios a kunna si,

“Gumamwangngeno mangisalaka maggabwat sey Sion, e ariyannana amminino kinarakka'nenno Judyuwera a gakagakera i Jacob. ²⁷ Antunenayino keyakku-ruwanneno nekarik sikwara si'ina ariyangkuweno

liwa'dera.”§

²⁸ Gafu se amme manguruwino Judyuwera sino nalawara damag, kunnangke kalingera i Dios. E ino salinunu'na, naduffunangkayuwa bakkanna Judyu. Udde gafu se aneno nekariyi Dios sino gagginafurera, ikalonera kepay, se pinilinera si tolona. ²⁹ Se i Dios, nu wara pinilina anna nikariyanna si a'danna si nalawad, ammena angkakwan. ³⁰ Ikkayuwa bakkanna Judyu, ammekayu nangurug ki Dios si'in, udde sito ingkein, ikkayuveno inalla'nga gafu sino amme nanguruwanino Judyuwera. ³¹ Kunna kappayino makwana sino Judyuwera. Massiki ammera mangurug ki Dios sito ingkein, mada'nganeno awa allakkannira i Dios a kunna kappayino nepalla'nga sikwayu. ³² Antuweno inangwa i Dios se anggama a ipakaammu si ammina tolay si minalliwatira a ammera mangurug sikwana e ammera mali'wanino kastigura, takesi ipaitaneno ag-gikalla'nga sikwara ammin.

Madayawi Dios

³³ Awaningke kakunnaneno allakki Dios sikwatam ammin. Nedumengkeno kinalaingnga se awana ammena ammu. Awana tolay si makaammu sino dinandamma an-nino piyakkuruwanna sinaya dinandamma. ³⁴ Kakunnana kappayino nepetura'nga si'ina kunna si,

“Awana tolay si makaammu sino nakammi Dios, anna awana makatuldu sikwana. ³⁵ Awana damana tolaya iya'da sikwana takesi wara gatu'na.”*

³⁶ Se antuweno namaratu si ammin, e antu kappayino mimut si ammin, e pinaratuna ammin takesi antuweno madayaw. Madandayonad mantu si makkikiyad. Amen.

§ 11:27 11:27 Isaias 59:20-21; Jeremias 31:31,34 * 11:35 11:35 Isaias 40:13

12

Ino Akwantammadda Mappaanggam Ki Dios

¹ Kakkolakku, gafu sino dokalla aggikallakki Dios sikwatam, ikiggimallakku sikwayu ta iya'dayuveno baggiyu ki Dios a kunnangke iwa'la'daw sikwana takesi pabawunna ammina akwandaw. Awanin nadda akwandaw si narakkat, nu ammeyu lud mangwa si mappaanggam sikwana, se antuweno gakkuruwa addayotama meannung sino alla'nga sikwatam. ² Ammeyu nad tuntulannino aggangweno tolaiyira a ammera mangurug ki Dios, nu ammeyu lud ituluya mangipabawu sino nakandaw ki Dios takesi pataliyanneno aggangwayu si nalawad. Se nu kunnenoy, gakkuruwa maammuwandawino urayi Dios a akwandaw, e ino urena, akwandonaddino nalawara mappaanggam sikwana a awaningke kabalawandaw.

³ Gafu sino kalintiyangkuwa apostola neya'da i Dios sikwak, sapitangku sikwayu ammin si ammeyu nad iyantawino baggiyungkepay sino bafulundawira, nu ammeyu lud dandamman si nalawarino meannunga akwandaw gafu sino pannakadama a neya'da i Dios sino kadda tata sikwayu gafu sino nanguruwandaw. ⁴ Ino baggitama tolai, odduweno partina, e naddadarumeno keusaranda ammin. ⁵ Kunna kappay sikwatam. Massiki odduwetama mangurug ki Kristo, kunnangke tatetangke a baggina gafu sino nesapatantam sikwana. Kunnangke nattataruburetam ammina partina, e aneno keusaranino kadda tata sikwatam si pallawarantam ammin. ⁶ Antu gafuna, usarantammaddino naddadaruma a pannakadama a neya'da i Dios sikwatam gafu sino alla'nga. Nu ino pannakadamama neya'dana e misapit sino nepakaam-muna sikwam, akwannu lura mekunna sino angnurud-dam. ⁷ Nu ino pannakadamam e masserbi sino korwanira,

gakkuruwanna nadda masserbi sikwara. Nu ino pannakadamam e manuldu sino sapiti Dios, lawaranna nadda manuldu. ⁸ Nu ino pannakadamam e mappatuyag sino angnguruwino bafulunnuwera, antu naddino akwanna. Nu ino neya'da i Dios a pannakadamam e mikallakka manuffun sino kakallakkira, manga'daka nadda awana itukanna. Nu ino neya'da i Dios sikwama pannakadamam e mangifuyut sino manguruwira, pangagganna nadda akwan. Nu ino neya'da i Dios a pannakadamam e manuffun sino madyatanira a tolay, maangangka nadda manuffun sikwara.

⁹ Ino ipaitayuwa aggangandaw sino bafulundawira, maggabwa'nad sino nakandaw. Talekkurandonad aminino narakkatta aggangwa takesi ino nalawarino aggeakakwandaw. ¹⁰ Makkaaanggangkayu nadda manguruwa kunnangke makkakarolakkayu. Maanggangkayu nadda miyantaw sino bafulundawira. ¹¹ Ammekayu nad mataruta masserbi ki Afu Jesus, nu ammeyu lud akwan sino ammina tuyaddaw. ¹² Kanayungkayu nadda maanggam gafu sino nalawara innanamandaw. Attammandonaddino kadidyatandaw e mattalaginaggayu nadda makkararag. ¹³ Duffunandonaddino kakkolatamira a manguruwa mawag si duffun, e maanggangkayu nadda mappadilot sino mawira si paddilotanda.

¹⁴ Ino milopalopet sikwayu, ammeyu nad aranggan ki Dios si kastigunnera, nu ammeyu lud aranggan si allakkannera. ¹⁵ Nu maanggammino bulundaw, maanggangkayu penad. Nu malowino nakamma, malokap-penaddino nakandaw. ¹⁶ Mittatakayu nad si nakam andino bafulundawira takesi ammekayu mattatarukki. Ammekayu nad massangkatolay, nu ammeyu lud ikun-

nenno baggiyu sino bafulundawira.* Ammeyu nad sapitan si ikkayu pelangino nalaing.

¹⁷ Nu wara mangwa si narakkat sikwayu, ammekayu nad mabbalat, nu ammeyu lud kakkapana mabiyaya awana kabalawandaw si ammina tolay.

¹⁸ Akwandonaddino ammina damayuwa akwan takesi nalawarino abbafarulundaw si ammina tolay. ¹⁹ Kakkolak, massiki sanneno makwa sikwayu, ammekayu nad mabbalat, nu ammeyu lud purayan ta i Diosino mangastigu, se aneno nepetura'nga a kunna si, “Ikkankino mibalat, ikkana'ngeno mangastigu sino mangwa si narakkat, kunni Afu Dios.”†

²⁰ Antu gafuna, ammekayu nad mabbalat, nu ammeyu lud tuntulannino nepeturakki Dios a kunna si,

“Nu mabisininno kalingam, pakkanannu nad, e nu mauwaw, painumannu nad. Se nu kunnenayino akwannu, maatallanna sino inangwana sikwam e mabboboli.”‡

²¹ Ammekayu nad paaffut sino narakkatta akwanda sikwayu, nu ammeyu lud mangwa si nalawad takesi affutandawino narakkat.

13

Kuruwantammaddino Tolayira A Matturay Sikwatam (Tito 3:1; 1 Ped. 2:13-17)

¹ Amminetam, mappeturayetammad sino gubiyernu, se awana kalintiyanda a matturay, nu ammena naggabwat ki Dios. Ammina turayira sito lubag, i Diosino namata'dag

* 12:16 12:16 Ino tata kappaya anggama sapitan: Ammekayu nad masangkatolay, nu ammeyu lud nadadana mangwa sino tarabafuna aripan.

† 12:19 12:19 Deuteronomio 32:35 ‡ 12:20 12:20 Proverbio 25:21-22

sikwara. ² Ino tolaya makkontara sino matturayira, kon-taranna kappayi Dios, se i Diosino namata'dag sikwara. E antu gafuneno kakastiguwannana. ³ Ino tolaya mangwa si nalawad, ammena mattalaw sino matturayira, udde ino mangwa si narakkat, ira naddino mattalaw. Antu gafuna, nu anggandawa amme mattalaw sino turayira, nalawannaddino akwandaw ta dayawandakayu. ⁴ Se ino turayira, kunnangke ireno aripanni Dios a mangwa si pallawarantam. Udde nu narakkattino akwandaw, mat-talokayu gakkurug, se aneno kalintiyanda a mangastigu, se ireno nepata'daggi Dios a pangastigunna sino mang-wera si narakkat. ⁵ Kunna mantu, mappeturayetammad sino gubiyernu, bakkanna gafu pelang se anggantama meli'wa sinaya kastiguwi Dios, nu ammena lud gafu se ammutam si antuweno nalawara akwantam.

⁶ Antu kappayino gafuna a pagantamino buwit, se ino turayirana gubiyernu, masserbiyera ki Dios sino pimutanda sikwatam. ⁷ Gafu sinay, pagantammad amminino buwittam annino korwana arangngannino gubiyernu. E iyaltamira naddino matturayira se kalintiyanda a meyat-al.

Ino Akwantammad Sino Bafuluntamira

⁸ Nu wara gatuttam, ammetammad bayanna pagan. Udde ino agganggantam sino kasittoletamira, antu nabbelangino kunnangke gatuttama ammena mapagan si makkikiyad. Se nu anggammadawino kasittoleyu, akwandawin amminino lintiyi Dios. ⁹ Dandammandawino lintiyira a massapit si, “Ammeka makibulun, ammeke mamapatay, ammeke mattakaw, ammeke umimal sino akwana korwan.”* Inayira a lintig andino korwanira, akwantamira ammin nu tuntulantamino sapitannino tata

* 13:9 13:9 Exodo 20:13-15,17; Deuteronomio 5:17-19,21

a lintiya kunna si, “Anggammannu naddino kasittolem a kakunnenno agganggammu sino baggimungkepay.”† ¹⁰ Se nu anggamman tamino kasittoletam, awaningke narakkat si akwantam sikwara. Antu gafuna, nu anggamman tamino kasittoletam, akwantamun amminino lintiyi Dios.

¹¹ Kaangwakayu nad si nalawad se ammuyu si ara'niyennino puliyani Kristo. Sin gafunenin nanguruwantam, kunnangke mabayaggepay, udde sitoya, ara'niyengkein. Antu gafuna, ammeyu nad mekunna sino aggakaturuwira, nu ammeyu lud mafat ta maddadangkayu. ¹² Kunnangke lammuk kepay, udde malana matta'luwatino gafi, se ara'niyen si aw, ino anggamma sapitan, ara'niyennino puliyani Kristo. Gafu sinay, ibbattantammaddino narakkatta aggangwa a meannung pelang sino anera si lammuk takesi passiya nalawarino akwantam a antuweno kunnangke armastama makiyubat si narakkat. ¹³ Nalawannaddino aggangwatama meannung sikwatama ana si aw. Ammetammad mabbobok anna melamud sino mangwera si ka'atatal. Ammetammad makibulun anna mangwa si korwana kaddadakkut anna ka'atatal. Ammetammad umimal anna makitutukki. ¹⁴ Ino akwantammad, tuntulantamino aggangwa i Afu Jesu Kristo takesi antuweno kunnangke armasa iyalluntam,‡ e palanantam takesi ammetam purayannino baggitama mangwa sino narakkatta panggammanino nakantama tolay.

14

*Ammetammad Paliwatannino Bafuluntamira A
Tangananino Dinandanda
(1 Cor. 8:1-13; 10:23-33)*

† 13:9 13:9 Levitico 19:18 ‡ 13:14 13:14 Itannu kappay sino Gal. 3:27.

¹ Kunnayawino sapitangku sikwayu mappeafu sino kakkolattamira a nakafuyino angngurudda. Ayandawira a mebulun sikwayu, udde ammekayu makitukki sikwara nu tangananino annandanda sino annandandaw mappeafu sino meannunga akwantam. ² Ino korwanira sikwayu, ammurana si damatama akkanannino massiki sanna a makkan. Udde ino korwanira a nakafuy kepayino angngurudda, natampelangino isirara se dandammada si ammera nad akkanannino korwana makkan. ³ Ino tolaya massira si ammin, ammena nad dandamman si nalawad amma sino massira pelang si natang. E kunna kappay, ino tolaya massira pelang si natang, ammena nad paliwatan-nino tolaya massira si ammin, se i Dios, anggammannera ammin. ⁴ Antu gafuna, ikka a mappaliwat sino bulunnu, awana kalintiyannuwa mangwa si kunnenoy sino aripinna korwan. Ino pelang Afuneno makaammuwa massapit nu nalawad onnu narakkattino akwana. E gafu se i Kristoweno Afuna, gakkuruwa mangwa si nalawad, se aneno pannakadamana a manuffun sikwatam.

⁵ Ana kappayino kakkolattamira a dandammada si napatiyino korwanira a aw amma sino korwan. Udde kunnino korwanira si nakkakarunna ammina awa awana napatig. Kadda tata, natalanggannad sino dandammanna a nalawara akwan mappeafu sitaw. ⁶ Ino tolaya patiyanneno korwana aw, akwana se antuweno dandammanna si mappaanggam ki Afu Jesus. E kunna kappay, ino tolaya massira si ammin, akkana se dandammanna si antuweno anggammi Afu Jesus e mappasalamat ki Dios sinaya akkana. Massiki kappayino tolaya ammena massira si laman, ammayanna se dandammanna si antuweno mappaanggam ki Afu Jesus e passalamatanna kappayino damana a akkanan. ⁷ Se amminetama mangurug, bakkannetamino makangkwa sino biyaddam, e

kunna kappay nu matayetam. ⁸ Se sito kabiyaddam, paanggamantammaddi Afu Jesus, e nu matayetam, umangnetamma sikwana. Antu gafuna, aggabiyayetam onnu natayetam, Afutangkepayi Jesus. ⁹ Se natayi Kristo e nangngangoli takesi antuweno Afutam ammina mangurug, massiki aggabiyayetangkepay onnu natayetamun. ¹⁰ Antu gafuna, ammetammad paliwatannino kakkolat-tamira anna balawannira gafu sino dandammanna. Se uma'langetamma ammin ki Dios e antuneno mangukum sikwatam ammin. ¹¹ Se kunnino sapiti Dios si, “Ikkanakino aggabiyaya Dios a Afuyu, e gakkuruwingke yo sapitangku sikwayu. Mamalitunnenno ammina tolay sikwak, e sapitandana ammin si ikkanakino gakkuruwingke a Dios.”*

¹² Kunna mantu, kadda tata sikwatam, uma'langnga ki Dios ta sombatanneno inangwanangkepay.

*Ammetammad Mangwa Si Palliwatanino Bafuluntamira
(1 Cor. 8:1-13)*

¹³ Gafu se kunnenoyino makwana sikwatam, ammetamun nad makkapaliwaliwat, nu ammetam lud dandammannino akwantam takesi ammetam mangwa si mas-siki sanna a katappannan onnu katutunggunanino bafuluntamira a mangurug. ¹⁴ Gafu sino nittatangku ki Afu Jesus, ammukungke si awana makkana madakkut sino angngita i Dios. Udde ino tolaya dandammanna si madakkutino korwanira a makkana, ammena nad akkanan se gakkuruwa madakkut sikwana. ¹⁵ Ikkanetama nangammu si awana ammena dama a akkanan, nu malowino nakammino buluntam gafu sino akkanantam, awana aggangamma ipaitatam sikwana. Palanantam takesi ammetam darallannino angnguruwino buluntam

* 14:11 14:11 Isaias 45:23 Itannu kappay sino Fil. 2:10-11.

gafu pelang sino makkan, se natayi Kristo gafu sikwana. ¹⁶ Nu narakkattino akwantam sino angngiteno buluntamira, massiki ammutam si nalawad, ibbattantammad takesi awana kabalawanino nalawara angngurudam. ¹⁷ Se ino napatig sino patturayani Dios, bakkannino akkanantam annino inumantam, nu ammena lurino nagdandangnga aggangwatam annino nasiyanakka nakanantam andino aanggamma iya'deno Espirituwi Dios sikwatam. ¹⁸ Nu kunnenoyino akwantam sino passerbiyantam ki Kristo, maanggammi Dios sikwatam anna dayawannino kasittoletamino aggangwatam.

¹⁹ Antu gafuna, iyekwatammaddino damatama mangwa si massiki sanna a mappalawad sino abbafaruluntam anna makkaduduffunetam takesi mattuyaggino angnguruwino kadda tata. ²⁰ Ammetammad darallannino inangwa i Dios sino nakammino bafuluntamira gafu pelang sino makkan. Gakkuruwino sinapikkuwa awana maakkan si madakkut sino angngita i Dios, udde liwattam nu ino akkanantam ino palliwatanino buluntam. ²¹ Antu gafuna, nalawad nu ammetam massira si laman onnu minum si tayug onnu mangwa si massiki sanna, nu antuweno paggabwatanino liwatino buluntama mangurug. ²² Ino kuruwannino kadda tata mapeafu sino damana a akkanan onnu inuman, ammena nad passangelet sino bafulunnera, nu ammena lud nalawad nu ira pelang anni Diosino mangammu. Maanggammingkeno tolaya ammena paliwatannino nakamma gafu sino akwana, se natalanggad si nalawarinay. ²³ Udde ino tolaya maddaladudwa mapeafu sino makkan, liwa'na nu akkananna, se ino inangwana, ammena naggabwat sino kinurungnga a nalawad. Se nu wara daladudwatam si nalawarino gaaakwantam, liwattam nu akwantangkepay.

15

*Paanggamantammaddino Bafuluntamira A
Bakkampelangino Baggitam*

(Gal. 6:1-5)

¹ Ikkantama natuyaggino angngurungnga, attamantammaddino pakkuranganino bafuluntamira a nakafuy kepayino angngurudda. Ammetammabbelang dandammannino mappaanggam sikwatam, ² nu ammena lurino mappaanggam sino bafuluntamira ta akwantamino mappalawad sikwara andino mappatuyag sino angngurudda. ³ Se kunnenoyino inangwa i Kristo. Bakkampelangino baggineno dinandamma, nu ammena lud inattammanino narakkatta inangweno tolayira sikwana. Se kunnino sapiti Dios si, “Ino bungutino tolayira sikwam, Dios, itatallira sikwak.”* ⁴ Ammina neturak si'in sino sapiti Dios, nepetura'nga takesi matulduwane-tam. Se gafu sino sapi'na, mattuyaggino nakantam anna damatama attammanino kadidyattam takesi matalang-gaddetam sino innanamantama nalawara iya'dana i Dios sikwatam. ⁵ I Diosino naggabwatannenaya kinatuyangnga nakam anna kinaattam si dyat. Antu naggappayino manuffun sikwayu takesi mittatakayu si nakamma manuntul sino inangwa i Kristo Jesus. ⁶ E nu kunnenoy, mittatakayuwa maddayaw ki Dios a antuweno Dios anna Ama i Jesu Kristo a Afutam.

Damenno Bakkannira A Judyu A Mesapata Maddayaw Ki Dios

⁷ Kunna mantu, ibilandonaddino korwanira a mangu-rug ki Kristo si kakkola'dawira a kakunnenno inangwa i Kristo sikwayu. Se nu antuweno akwandaw, madayawi Dios. ⁸ Ammeyu kalyawan si inangngi Kristo sito lubagga

* 15:3 15:3 Salmo 69:9

manuffun sino Judyuwera takesi ipaitana si natalakki Dios, se neyakkurungngeno nekariyi Dios sino gagginafurera. ⁹ Bakkampelang inoy, nu ammena lud inang takesi dama kappayino bakkannira a Judyu a maddayaw ki Dios gafu sino alla'nga sikwara. Antuweno anggama sapitannino neturakka sapiti Dios a kunna si,

“Ikkami andino bakkannira a Judyu, maddayokami sikwam. Ikantamiyeno addayomi sikwam.”†

¹⁰ Ana kappayino neturakka kunna si,

“Ikkayuwa bakkanna Judyu, makilanggakkayu sino tolayira i Dios.”‡

¹¹ Ino tata kappay, kunna si,

“Ikkayuwa bakkanna Judyu, maddayokayu nad ammin ki Afu Dios. Ammingkayuwa tolay, maddayokayu sikwana.”§

¹² Ana kappayino neturakki Isaias a kunna si,

“Ananeno meyanaka gaka i Jesse. Antuneno matturay sino bakkannira a Judyu, e antu kappayino innanamanda a mangisalak sikwara.”*

¹³ I Dios a naggabwatanino innanamantam, a'dandakayu naggappay si nappelalota langgak anna nasiyanakka nakam gafu sino angnguruddaw sikwana takesi matalanggaddingkeno innanamandaw gafu sino pannakadamenno Espirituna a manuffun sikwayu.

Ino Tarabafuwa Netalakki Dios Ki Pablo

¹⁴ Kakkolaku, ammukun si nalawarino aggangwayu. Ammuk kappay si odduwennino ammuyu mappeafu sino angnguruddam, e damayunna makkatutuldu.

¹⁵ Udde massiki kunnenoy, naturiraka niturak sino

† 15:9 15:9 2 Samuel 22:50; Salmo 18:49 ‡ 15:10 15:10 Deuteronomio 32:43 § 15:11 15:11 Salmo 117:1 * 15:12 15:12 Isaias 11:10

korwana sinapikku sikwayu sito turakku takesi ammeyu kalyawan. Naturiraka nassapit si kunnenoy gafu sino kalintiyangkuwa apostola neya'da i Dios gafu sino alla'nga. ¹⁶ Pinilinaka masserbi ki Kristo Jesus a manuffun sino bakkannira a Judyu sino pibanyangu sikwara sino nalawara damag. Kunnangke padiyaka mangiwa'lat sikwara ki Dios. E maanggammi Dios a mappa sikwara se nadosanira gafu sino Espirituna a ana sikwara. ¹⁷ Gafu sino nittatangu ki Kristo Jesus, damaka isangelet inaya nasserbiyangku ki Dios. ¹⁸ Udde awana korwan si sapitangu nu bakkampelangino inangwa i Kristo Jesus a nusar sikwaka nanuldu sino bakkannira a Judyu takesi manguruwira ki Dios. Ino nanguruwanda, gafu sino netulduk sikwara annino inangwaka initar. ¹⁹ Gafu sino pannakadameno Espirituwi Dios, odduweno kakka'bawa inangwaka nangipaita sino kakuruwanneno netulduk. Nangiyafu sey Jerusalem makkiyad sey Ilirico, awana sina'lifangu si ammek sinulduwan sino nalawara damag mappeafu ki Kristo. ²⁰ Se ino ana sikwak, anggangkuwa umang manuldu sino nalawara damag sino lulubbuna ammera kepay diningngaggino mappeafu ki Kristo. Ammek anggamma umang sino lubbuna nanulduwanino korwanira ta itupakkuweno netuldura. ²¹ Ino anggangkuwa akwan, tuntulangkuweno nepeturakki Dios a kunna si,

“Ino tolayira a ammera kepay naningngag mappeafu sikwana, dingngaggandana. Massiki ammera kepay natulduwan, maawatandana.”†

*Ino Gakkaddi Pablo A Umang Sey Roma
(1 Cor. 16:1-7; 2 Cor. 8:16-9:5)*

† 15:21 15:21 Isaias 52:15

²² Gafu sino nanulduwangku si palulubbun, namipidyaka natalantana umang sikwayu. ²³ Udde sitoya, nabalinnino tarabafuk sino korwana lulubbun, e gafu se nabayinna aggadandammaka umang sitan, ²⁴ innanamangku si damakunna umang sitan. Anggangkuwa umang sey Espanya e massippala'nga sitan. Nanu masinduwaka makianap sikwayu, damayuwa manuffun sikwaka umang sey Espanya. ²⁵ Udde sito ingkein, umangngak abbu sey Jerusalem a miyang si duffun sino tolayira i Dios sinay. ²⁶ Se dinandammino manguruwira sito probinsiya a Macedonia anna Acaya a mampat si iduffunda sino manguruwira sey Jerusalem a mawag si duffun. ²⁷ Maanggamira a manuffun se meannung si antuweno akwanda, se kunnangke aneno gatu'da sino Judyuwera a mangurug ki Kristo. Se gafu sikwara, diningngaggino bakkanna Judyuweno sapiti Dios mappeafu sino kesalakan. E antu gafuna, nalawad nu manga'dera sino awannino Judyuwera. ²⁸ Nanu meya'dakun sino Judyuwera sey Jerusalem duffuna iyangku, kase'nga maggikkata umang sey Espanya e massippala'nga sikwayu. ²⁹ E ammuk si nanu umangngak sitan, dokallingkeneno duffuni Kristo sikwatam ammin gafu sino pakkaititantam.

³⁰ Kakkolakku, aneno arangngangku sikwayu. Gafu sino nittatantam si nakam ki Afu Jesu Kristo anna gafu sino agganggantam si kadda tata a neya'deno Espirituwi Dios sikwatam, ikiggimallakku si duffunandak si kararag ki Dios. ³¹ Ikararaddaw si ammerak ansanino ammera mangurug sino lubbunna Judyu. Arangngandokappay si maanggammeno tolayira i Dios sey Jerusalem a mappa sino duffuna inampattino bakkannira a Judyu a iyangku sikwara. ³² Se nu kunnenoy, e antuweno urayi Dios, maanggamakungke a umang sitan, e mallawarino

nakangku gafu sino pakkaititantam. ³³ Mebumbulun nad sikwatami Dios a antuweno manga'da si nasiyanakka nakantam. Amen.

16

Ino Nabbebutani Pablo Mappeafu Sikwara Sey Roma

¹ Aneno bafaya kolattama manguruwa umangnga sitan. I Febe ino anganna, e antuweno manuffun sino manguruwira sey Cencrea. ² Nanu gumamwang sitan, lawarandopena a pagamwangan, se nanguruggappay ki Afu Jesus, e antuweno meannunga akwanino tolayira i Dios. Nu wara awanna, duffunandonad se odduweno dinuffunanna. Massiki ikkanak, dinuffunannak kappay.

³ Ibebu'daw sikwara Priscila anni Akila nu manantawira. Ireno bulungkuwa masserbi ki Kristo Jesus. ⁴ Gafu sino nanuffunanda sikwak, nepustareno biyadda. Antu gafuna, dokallingkeno pasalamakku sikwara. E bakkannappelang, nu ammena lud amminino manguruwira a bakkanna Judyu, mappasalamatira kappay sikwara. ⁵ Sapitandokkappay sino manguruwira a makkakarampat sino balera si aggadandammanguwera.

Ibebu'dokkappay ki Epeneto a nadikkatta bulungku nu manantopay. Antuweno palunguwa nangurug ki Kristo sey probinsiya a Asia. ⁶ Ibebu'dokkappay nu manantawi Maria a nappelalotino nepanuffunna sikwayu. ⁷ Bebutandokkappay sikwara Andronico anni Junia nu manantawira. Ireno kasiJudyuka bulungkuwa nabalud gafu sino angngurummi. Naddinnamira a apostol e nauntera a nangurug ki Kristo amma sikwak.

⁸ Bebutandokkappay ki Ampliato nu manantaw. Antuweno iddukanguwa bulungku gafu sino angngurummi ki Kristo. ⁹ Massiki payi Urbano a bulungkuwa masserbi

ki Kristo, anni Estakis a iiddukangu kappay, ibebu'daw nu manantawira. ¹⁰ Bebutandokappay ki Apeles nu manantaw. Inammuyu ammin si natalakka masserbi ki Kristo. Massiki ino kataabbalayani Aristobulo, ibebu'daw nu manantawira pay. ¹¹ I Herodion kappaya kasiJudyuk andino korwanira a mangurug sino kataabbalayani Narciso, bebutandawira kappay nu manantawira.

¹² Bebutandokappay nu manantora Trifena anni Trifosa. Masserbiyera kappay ki Afu Jesus. I Persida kappaya iddukan amminino manguruwira sitan, ibebu'daw nu manantaw. Oddu kappepayino tarabafuna a masserbi ki Afu Jesus. ¹³ Bebutandokappay nu manantora Rufo annino inana. Natuyaggino angnguruwi Rufo ki Afu Jesus e ino inana, nannakammingke sikwaka kunnangke inak kappay. ¹⁴ Da Asincrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas andino ammina bafulundera a mangurug ki Kristo, bebutandokappay nu manantawira. ¹⁵ Massiki pera Filol-ogo anni Julia, i Nereo annino kola'nga a bafay, i Olimpas andino ammina bafulundera a tolayi Dios, bebutandaw nu manantawira.

¹⁶ Ikkayu ammin sitan, kadda maddadarambalkayu, ipaitayu si makkaaanggangkayu. Ino manguruwira sino lulubbun sitaw, bebutanda pay nu manantokayu.

Ino Uddiya Tuni Pablo Sito Tura'nga

¹⁷ Kakkolakku, makiggimallakkak sikwayu ta palanandawino tolayira a manggamma mappakakaraway sikwayu. Angganda a darallannino angnguruddaw gafu sino tanganana ituldura sikwayu. Aroyuwandawira. ¹⁸ Se ino tolayira a kunnenoy, bakkanni Kristo a Afutamino passerbiyanda, nu bakkampelangino baggira. Gafu sino sapitanda a nalawara dingngaggan annino passandayawanda sino tolayira, mabalabaliyanino tolayira a abbaawino nakanda. ¹⁹ Ammuk si naddinnamino angnguruddaw

ki Kristo si palulubbun, antuweno maanggammakungke sikwayu. Udde anggangku si madadaggananino laindawa mangwa si nalawad takesi ammeyun ammuwa mangwa si narakkat. ²⁰ I Dios a manga'da si nasiyanakka nakam, ammena mabayag e pangaffutandakayu ki Satanas a kunnangke pappi'nakkandaw. Allakkandakayu nad ammini Jesu a Afutam.

²¹ I Timoteo a bulungkuwa masserbi ki Kristo, bebutanna nu manantokayu sitan. Massiki ino kasiJudyukira a da Lucio, Jason, anni Sosipatro, bebutandakayu kappay.

²² Ikkanak kappayi Tercio a nepanurakki Pablo sitaw, ibebukku pay nu manantokayu se buluntakayuwa mangurug ki Afu Jesus.

²³ Bebutannakayu kappayi Gayo. Antuweno makwan balay sino pagyanangku e ino baleneno pakkakarampatanino manguruwira ki Kristo sitaw. I Erasto a tisorero sitawa lubbun, bebutannakayu, e i Cuarto kappaya kolattam, bebutannakayu kappay.

²⁴ Allakkandakayu nad ammini Jesu Kristo a Afutam. Amen.*

Dayawantammaddi Dios

²⁵ Dandayawantammaddi Dios. Antu pelangino makadama a mappatuyag sino angnguruddaw takesi meannungino akwandaw sino nalawara damaga ibanyaggu mappeafu ki Jesu Kristo. Inaya nalawara damag, amme nepakaammuwi Dios sino tolayira si'in, udde sito ingkein, nepakaammuna si ammina tolay. ²⁶ Ino nepetura'nga sino gumalabbunnera si'in, nepakaammurenaya nalawara damag. E i Dios a aggabiyag si makkikiyad, sinapi'na si mebanyangngad si

* 16:24 16:24 Iyawa bersikulu, awan sino kaodduwana manuskritu sino dami'na Griego.

ammına lulubbun takesi dingngaggan ammına tolai e
kuruwanda.

²⁷ I Dios pelangino nalaing si ammin. Dandayawantam-
mad si makkikiyad gafu ki Jesu Kristo. Amen.

Ga'dang

Ga'dang: Ga'dang New Testament

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ga'dang

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun 2022

d27dc212-1a55-5d51-8f9d-54742e300a0f